

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Timaeus, vel de natura

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

fuis quamlibet motibus præcipit conseruare: Verū tamen rationale alimentis frequentioribus enutrire, ne cæteris succubere cōpellatur. Ait intellectum homini pro dæmone datum, scilicet intimo. Alterum enim dæmonē habet externum. Item rectū corporis habitum quasi cœlesti tributum. Rursus eum qui vires irrationales supra modum nutrit, mortalem euadere: quasi doceat quomodo accipiendum sit, ubi ait hominem fieri brutum, id est bruto per similem. Addit eum qui præcipue alit mētē, sic immortalē fieri, ut immortalitatis nulla pars desit. Imperfecta enim immortalitas est, quæ motū agit perpetuum: perfecta uero, quæ manet: qualis utiq; est in eo qui sola iam intelligentia uiuit, euaditq; ex homine dæmon. Ex quo intelligitur etiam, quando ait hominē effici brutū, id nō proprie, sed quadā similitudine dici. Præterea ex eo quod subdit, fœminas ortas ex masculis, si placet, obscure nobis refert Moisaicum illud: Etiam ex uiro fuisse productam. At uero gradus brutorum omnes paulatim ex grauiori rationalis animæ lapsu multiplicari, intellige animā nostram ob quandam liberi motus infinitatem, posse & intra se in brutorū omnium affectus habitusq; prouere, & extra se supplicij loco inter similia bruta, uel brutorū loca diuino quodā transferri iudicio. Item omnes inferiorū uiuentiū dotes in hominis anima tanquā perfectissima cōtineri: atq; brutorū animas in ipso rerum generationisq; ordine ad nostrā referri, quasi finem. Si hunc in modum progressionem animæ rationalis in alias, atq; uicissim in hęc aliarū regressionem acceperis forsā à Platónico sensu non aberrabis. Ipse enim hic sub persona Pythagorica loquens, fabulam opportune confingit Pythagoricarū similem fabularū. Atq; ne hæc quasi sub historica ueritate forsā admitteremus, nō aliter quā poeta soleant animalū trāsformations adducit. Atqui Timæus Locrus in libro de Mūdo fabulosa hæc esse fatetur. Hęc igitur sic accipito: Timæiq; librū eo sine concludito, qui doceat nos, Deum ante omnia colere, qui bona omnia sola benignitate prouidentia procreauit. Decreueram magnanime Laurenti breuiora hic quemadmodū argumentū decere uidebatur, afferre, multaq; amplioribus cōmentarijs, quæ in Timæū iam designauimus, reseruare: Sed Philippus Valor Platonicorū studiosissimus, penes quem uniuerso Platónico operi in agro Maiano extremā manum imposui, plura me hic coegit effundere. Philippus Valor uirtutis generosissimus hæres. Cui ego plurimum debere me fateor, tum quia Platonica egregiaq; omnia magnopere colit, tum quia singulari amore erga te tuosq; omnes afficitur.

TIMAEVS PLATONIS

SOCRATES. TIMAEVS. CRITIAS. HERMOCRATES.

MVS, duo, tres. Quartus autem ô amice Timæ eorum qui à me heri conuiuio accepti, uicissim me accipiunt nunc, ubinam est? **TIM.** Aduersa aliqua ualitudine laborat ô Socrates. Non enim sponte ab hoc coetu & disputatione abstinuisset. **SOC.** Ergo tuum ô Timæ, & horum erit officium, quarti illius absentis partes implere. **TIM.** Ita prorsus. Sane nihil quoad fieri poterit, prætermitemus. Nam cum laute abs te heri accepti fuerimus, haud æquum sit, si non pari alacritate qui hic sumus uicissim accipiamus. **SOC.** Non recordamini quæ uobis & quàm multa tractanda proposui? **TIM.** Partim quidem recordamur, partim uero tu, si exciderint, suggeres. Imò uero nisi molestum sit breuiter illa ab exordio repete, quo magis ea nobis constent. **SOC.** Faciam equidem. Summa disputationis hesternæ erat, Resp. qualis mihi, & ex qualibus uiris optima posse fieri uideretur. **TIM.** Nobis certe omnibus ualde probata sunt ô Socrates quæ dixisti. **SOC.** Principio agricolas cæterosq; artifices à militibus separauimus. **TIM.** Certe. **SOC.** Cum uero cuiq; quod pro naturæ instinctu præcipue suum est, & singula tantum singulis artibus officia tribueremus, illis quoq; quos præ cæteris bella gerere oporteret, id unum duntaxat, protegendæ scilicet ciuitatis munus iniunximus, et aduersus externos hostes, & aduersus ciues reip. euerfores: ita ut erga subiectos tanquam natura amicos mites sint, contra hostes uero prælio ferocissimi. **TIM.** Ita prorsus. **SOC.** Duplicem sanè naturam in custodum animis esse debere diximus, & iracundam, & philosophico ingenio præcipue accommodatam, ut recte in suos mansueti sint, in alienos autem feroces. **TIM.** Proculdubio. **SOC.** Quid autem de educatione dicemus? Nonne gymnasticis exercitationibus, & musica, cæterisq; decentibus disciplinis, eos à nobis institutos fuisse? **TIM.** Valde quidem. **SOC.** Ita educatos homines neq; aurum, neq; argentum, neq; aliud quicquam proprium, aut habere, aut putare statuimus, sed tanquam adiutores publicosq; ministros sola mercede contentos esse, tanta ab his quos tuentur exhibita, quāta moderate uiuentibus sufficere uideatur. Stipendio præterea publico in cōmune uti uoluimus, et ad cōmunem inter se uictū impendere, ut cæteris posthabitis omnibus solius uirtutis & custodiæ curā habeant

habeant. TIM. Hæc quoq; ita abs te dicta fuerunt. SOC. Naturã præterea mulierum non aliter q̄ uirorum effingi præcipimus, studiaq; omnia tam belli q̄ pacis mulieribus cum uiris esse communia. TIM. Id quoq; dictum. SOC. An tenetis memoria quæ de procreandis liberis diximus? Fortè uero ob rei ipsius nouitatē firmiter tenuistis. Cōmunes quippe nuptias liberosq; statuimus, ut nemo natos suos discernat, sed omnes ab omnibus cōsanguinei existimentur, dum æquales ferimè natu fratres sororesq; uicissim se iudicant, maioribus uero patrum uel auorum reuerentiam exhibent, erga minores aut tanquam filios & nepotes afficiuntur. TIM. Hæc quoq; memoratu facilia sunt. SOC. Vt aut quàm optimi ab ipso initio pro uiribus gignerentur, magistratus utriusq; sexus nuptijs præposuimus, qui clam sortibus quibusdam operam darent, ut prauis prauis, boni contra bonis mulieribus miscerentur, neq; ulla ob hoc discordia oriretur, cum in congressu minus prospero quisq; fortunam potius sit quàm consilium principum culpaturus. TIM. Recordamur. SOC. Præterea sanximus bonorū foetus in patria alendos esse, aliorum uero alios aliò clam mittendos. Adultos demum utrosq; diligenter considerandos: ut si qui inter relegatos bonæ indolis sint, in patriã reuocentur: si qui uero inter domesticos cōtrã uideantur affecti, similiter relegentur. TIM. Ita statutū est. SOC. Num satis iam hesternã disputationem quantum cōpendio licet, narrauimus? an aliquid etiã à me prætermisum ô amice Timæe recenferi desideras? TIM. Nihil sane, hæc enim ferimè sunt quæ tractabas. SOC. Audite deinceps quo pacto erga hanc quã descripsimus remp. sim affectus. Cōparatione plane uobis aperiam. Quemadmodū si quis animalia eximia pulchritudinis intuitus seu picta, seu uiua quidem, sed torpentia, motus gestusq; uiuentiū & certamē aliquod eorum spectare desideret: sic ego nunc libenter aliquem narrantem audirem, quo pacto supra descripta ciuitas cum finitimis ciuitatibus decertaret, quid ue tanta eius educatione disciplinaq; dignum, uel bello uel pace, tam dicēdo q̄ agendo erga ciuitates singulas demonstraret. Equidem ô Critia & Hermocrates mihi conscius sum non posse me eam urbem uirosq; pro dignitate laudare. Me quidem non posse nihil mirum, sed de ueteribus quoq; & huius seculi poetis idem existimo: non quo poeticum genus contemnam, sed quòd euidentis unicuiq; sit, imitationis studiosos ea facile & optime imitari, in quibus fuerint educati: aliena uero longeq; ab eorum educatione remota, operibus quidem difficile, uerbis etiam difficilior posse prout conuenit æmulari. Sophistas utiq; & dicendi & aliarum ferme præclarissimarum artium peritos esse arbitror: sed quia multas quotidie ciuitates pererrant, nec proprias sedes ullas habent, uereor ne coniectura quidem assequi nequeant, q̄ multa & qualia uiri philosophi atq; ciuiles, tam bello quàm pace erga singulos uerbis & operibus agant. Sola igitur uestra professio superest, tum natura, tum disciplina philosophiæ, & rerum gerendarum studio pollens. Timæus quidem hic ex Locris, quæ urbs in Italia iustissime gubernatur, nobilitate & opibus præstantissimus, summis magistratibus & honoribus functus est, & ad summa totius philosophiæ fastigia, ut opinor, ascendit. Critiam quoq; scimus hæc utraq; cōsecutum. Hermocratis etiam naturam educationemq; his omnibus quæ diximus tractandis esse accommodatam, cum multis testimonijs moneamur, dubitare non licet. Quapropter rogantibus uobis heri de re publica disputari, libentissime paruī, cum cogitarem, quod deinde instituto operi superforet, à nemine commodius quàm à uobis modo uelit, posse tractari. Cum enim ciuitatem ad bellum idoneam constitueritis, soli omnium uos quæ eam decent, uicissim omnia tribuetis. Cum uero in superioribus quæ mihi iniuncta fuerant perfecissem, quæ modo retuli uobis tractanda commisi: uos autem communi consensu imperatum munus mutuo mihi parandi nunc sermonum conuiuij recepistis. Ego igitur adsum ad promissas epulas paratissimus. HER. Nos quoq; omnes ô Socrates ut pollicitus est modo Timæus, quod iubet pro uiribus exequemur, præsertim cum nulla excusandi sit ratio, quo minus id facere debeamus. Nam præterito die cum disputatione peracta mox ad hospitium quo apud Critiam suscepti sumus, rediremus, & inter eundem primo, & domi rursus de his rebus uerba fecimus. Hic igitur nobis ueterem narrauit historiam, quã uelim ô Critia Sociati modo recenseas, ut cum audiuerit, iudicet nunquid ad eam rem quam nos exequi iussit, conducere uideatur. CRI. Faciendum est, si ita Timæo quoq; uideatur, tertio disputationis huius participi. TIM. Videtur sane. CRI. Audi Socrates miram quidem, sed ple-

nam ueritatis historiam, quam Solo septem sapientum sapientissimus recenserebat. Erat enim domesticus admodum amicusque Dropidis proauis nostri, quod in carminibus suis ipsemet saepe testatur. Auo autem nostro Critiae, ut ipse nobis senex postea referebat, quandoque narrauit res gestas huius urbis memorabiles, diuturnitate temporis hominumque interitu oblitteratas. Vnum uero praeter ceteris facinus insigne recensuit, quod uobis nunc narrandum censeo, ut & tibi morem geramus, & deam cui hodierna pompa dicata est, hac narratione quasi quodam hymnorum cantu, ut par est, honoremus. SOC. Recte loqueris. sed quid istud tandem est, quod Critias non quasi uerbis descriptum, sed quasi ab hac ciuitate quondam gestum ex Solonis narratione uobis aperuit? CRIT. Referam priscam mihi puero traditam ab auo historiam. Cum ageret Critias annos, ut ipse dicebat, circiter nonaginta, ego uero decem, celebrareturque solennis ille dies, in quo ad canendum carmina pueri conuocari solent, congregati sumus & nos una cum proximis notisque pueris, nobisque a parentibus carminum canendorum certamen est iniunctum. Vbi multorum poetarum carmina non pauca memoriter pronunciata sunt, & Solonis uersus a plurimis puerorum utpote nouitatem poematis admirantibus decantati. tum contribulis quidam, seu quod ita iudicaret, siue quod Critiae blandiri uellet, uideri sibi inquit, cum in ceteris sapientissimum fuisse Solonem, tum in carminibus poetarum omnium generosissimum. His uerbis, ut recte memini, ualde laetatus est senex. atque ita ridens, inquit: Si Solo o Arynander non tantum relaxandi animi gratia, sed dedita opera serioque sicut alij poesim esset secutus, uel historiam quam ab Aegypto reuersus instituerat absoluisset, a qua quidem seditionibus ceterisque ciuitatis fluctibus deturbatus medio in cursu destitit, nec Homero nec Hesiodo, nec alio quoquam poetarum, ut opinor, inferior extitisset. Ad haec ille: Qua de re o Critia tractare Solo instituit? De maximis, inquit, rebus ab hac ciuitate quondam gestis, quarum memoria apud nos temporis diuturnitate & interitu hominum extincta est. Dic quaeso, inquit, o Critia, quid illud opus, & quomodo actum, & a quibus habitum tanquam uerum Solo narrabat. Est inquit, Aegypti regio Delta, cuius e uertice scinduntur fluentia Nili. Eius campi, Saitica praefectura nominantur. In quibus maxima ciuitas est, quam Saim uocant. unde Amasis fuit rex. Urbis eius fundatrix dea fuit, quam Aegyptij Neithen, Graeci Athenan nominant. Ipsi porro homines Atheniensium amici sunt, eisque genere quodam coniunctos esse se praedicant. Quo Solo profectum se honorifice acceptum fuisse referebat. Et cum de uetustatis memoria ab illis sacerdotibus qui in hac re ceterorum peritissimi erant, quaesisset, expertum se esse dicebat, neque seipsum neque alium Graecorum quemquam cognitionem antiquitatis ullam habere. quandoque uero coram sacerdotibus, ut eos ad sua narranda prouocaret, de antiquissimis illis Athenarum gestis rebus uerba fecisse, Phoroneo primo & Niobe, postque inundationem mundi de Pyrrha & Deucalione, eorumque posteritate, & de temporibus quibus singula contigerunt. Tunc ex sacerdotibus quendam grandem natu dixisse: O Solo Solo, Graeci pueri semper estis, nec quisquam e Graecia senex. Cur istud diceret percontante Solone, respondisse sacerdotem: Quia iuuenis semper uobis est animus, in quo nulla est ex uetustatis commemoratione, prisca opinio, nulla cana scientia. Quod ideo uobis contingit, quia multa & uaria hominum exitia fuerunt, eruntque. Maxima quidem aut ignis conflagratione, aut aquae inundationibus prouenire necesse est: minora uero alijs quibuslibet calamitatibus fieri. Nam quod apud uos fertur, Phaethontem quondam Solis filium currus ascendisse paternos, nec patris aurigatione seruata, exuisse terrena, ipsumque flammis caelestibus conflagrasse, quamuis fabulosum uideatur, uerum quodammodo esse putandum est. Fit enim longo temporum intervallo caelestis circuitus permutatio quaedam quam inflammationis uastitas necessario sequitur. Tunc hi qui edita et arida incolunt loca, magis pereunt, quam mari fluuiisque uicini. Nobis porro Nilus cum in plerisque rebus salutaris est, tum huiusmodi a nobis arcet exitum. Quando uero dii aquarum colluione terrae sordes diluunt, pastores ouium, atque bubulci qui iuga montium habitant, periculum illud euadunt, uestrae autem ciuitates in planitie litae impetu fluminum ad maria rapiuntur. Sed in hac nostra regione neque tunc, neque alias unquam aqua in agros superne descendit, contra uero sursum e terrae uisceribus scaturit. Quamobrem antiquissimarum rerum apud nos monumenta seruantur. Proinde ubicunque nec imbrium tempestas nimia,

nec

nec incendium ingens contingit, licet aliàs pauciores, aliàs plures, semper tamen homines sunt. Quaecunq; uero à nostris, siue à uestris, siue alijs nationibus gesta sunt memoratu digna, modo ad aures nostrorum peruenerint, nostris in templis descripta seruantur. Apud uos quidem, & alias gentes res gestæ nuper, literis monumentisq; tradunt, sed certis temporum curriculum illuuiēs immittit coelitus omnia populat. Ideo qui succedunt & literis & musis orbatī sunt. Quo fit ut quasi iuuenes iterum sitis & rudes, præteritarum rerum omnium prorsus ignari. Nam & ea ipsa quæ modo ex uestris historijs recensebas, à fabulis puerilibus ò Solo parum distant. Primo quod unius tantum inundationis meministis, cum multæ præcesserint. Deinde quod genus maiorum uestrorum in regione uestra clarissimum & optimum ignoretis, ex quo tu & Atheniēses cæteri nati estis, exiguo semine quondam publicæ cladi superstitē. quod propterea uos latuit, quia superstitēs illi eorumq; posterī literarum usu multis seculis caruerunt. Fuit enim ante exitiālē illam terræ illuuiōnem, ò Solo, Atheniensium ciuitas tam belli quàm pacis officijs præstātissima, eiusq; opera legesq; omnibus quorum memoria ad nos peruenit, excelluerunt. Tunc admiratum Solonem obnixè sacerdotes obsecrauisse ait, ut omnia diligenter præscorum ciuium opera reuelarent. Atq; illi sic à sacerdote quodam fuisse responsum: Nulla hoc inuidia prohibet Solo. Dicam equidem libenter tui & ciuitatis uestræ gratia. Maxime uero gratia deæ, quæ & uestram illam, & hanc nostram condidit, educauit, instituit, priorem uestram annis mille, ex terra & Vulcano accipiens semina. posterius autem huius nostræ urbis res octo annorum milibus gestæ in sacris literis continentur. Illorum ergo ciuium qui in hoc nouem milium annorum tempore ante nos fuerunt, instituta & præclara facinora, breuiter Solo in præsentia tibi perstringam. Deinceps uero cum plus dabit oçij, accepto historiæ libro, latius exponemus. Ac primum leges illorum cōsidera, quo pacto cum his nostris conueniant. Multa enim hic similia illis reperies. Principio quod sacerdotes separati ab omni turba uitam agunt: deinde uaria opificum genera ita inter se discreta sunt, ut suum quisque agat, promiscue uero nullus. Similiter pastorum, uenatorum, agrorum inter se distincta sunt opera. Milites quoque hic, ut nosti, ab alijs omnibus segregati, bellica duntaxat tractare legibus iubentur. Armatura etiam ut clypeorum iaculorumq; usus, apud utrosque persimilis. His primi nos in Asia usi sumus, & dea ut illis in locis, sic uobis primis hæc tradidit. Prudentiæ quoque & modestiæ magna, sicut uides, nostris legibus ab initio cura fuit, diuinationis insuper & medicinæ, & sanitas nobis per hæc diuinitus procurata. Demum quaecunq; ad hæc attinent disciplinæ, diligenter institutæ à lege reperiuntur. Huiusmodi institutione & ordine priorem uestram urbem dea à primordijs exornauit, cum in urbe condenda eam regionem elegisset, quæ ob aeris temperiem prudentissima ingenia procrearet. Vtpote enim bellicosa & sapiens dea regionem eligendam censuit talem, quæ esset sui similes homines editura. His itaque legibus, uel etiam honestioribus institutionibus formati ueteres Athenienses omni uirtutum genere præ cæteris omnibus excelluerunt, ut decebat eos qui dijs geniti editiq; essent. Multa quidem & mirabilia uestræ ciuitatis opera in monumentis nostris leguntur, sed unum magnitudine & uirtute præcipuum facinus. Traditur enim uestra ciuitas restitisse olim innumeris hostium copijs, quæ ex Atlantico mari profectæ, propè iam cunctam Europam Asiamq; obsederant. Tunc enim erat fretum illud nauigabile, habens in ore & quasi uestibulo eius insulam, quas Herculis Columnas cognominatis: ferturq; insula illa Libya simul & Asia maior fuisse, per quam ad alias proximas insulas patebat aditus, atque ex insulis ad omnem continentem è conspectu iacentem uero mari uicinam. Sed intra os ipsum portus angusto sinu fuisse traditur. Pelagus illud uerum mare, terra quoque illa uere erat continens. In hac Atlantide insula maxima & admirabilis potentia extitit regum, qui toti insulæ, multisq; que alijs, & maximæ terræ continentis parti, præterea & his quæ penes nos sunt, dominabantur. Siquidem tertiæ mundi parti quæ Libya dicitur, usque ad Ægyptum imperauerunt, Europæ uero usque ad Tyrrhenum mare. Horum uis omnis unâ collecta nostram ò Solo uestramq; regionem, & quicquid intra Columnas Herculis continebatur, inuasit. Tunc uestræ ciuitatis uirtus in omnes gentes extitit. Quæ quum omnes magnanimitate bellicisq; artibus antecelleret, partim unâ alijs Græcis, partim sola cæteris deserentibus, extrema discrimina subiit, hostesq; expugna-

De ueterib;
Atheniētib;
& Ægyptia
cis historijs

uit, amicis seruata uel reddita libertate. Post hæc ingenti terræmotu, iugiq; diei unius & noctis illuione factum est, ut terra dehiscens uestros illos unâ omnes bellicosos homines absorberet, & Atlantis insula sub uasto gurgite mergeret. Quam ob causam in nauigabile pelagus illud propter absorptæ insulæ limum relictum fuit. Hæc ô Socrates eorû quæ Critias maior à Solone accepta narrabat, summa est. Sed dum præterito die de re publica ciuibusq; suis differeres, subiit mihi quædam ex recordatione admiratio, cogitanti uidelicet diuina quadam sorte factum esse, ut simillima quædam haud ab re Solonis historia traderes. Ob eam uero causam nihil tunc protuli, quoniam ex diuturna negligentia non satis reminiscebar. Satius igitur ipse censui, ut prius quàm referre uobis inciperem, mecum ipse repeterem. Ideo uero statim imperio tuo consensi, quia confidebam ut in rebus huiusmodi maxime decet, aliquid me quod propositæ rei congrueret reperturû. Ita heri, ut iste ait, post discessum protinus his, prout tunc recordabar, recensui, à nocturnis deinde uigilijs penè omnia recuperavi. Profecto quæ in pueritia discimus, diutius firmiusq; ut fertur, meminisse solemus. Atq; haud scio, an quæ heri audiui, referre nunc omnia memoria possim: quæ uero puer accepi, mirabor equidem si quid eorum memoria mihi exciderit. Ea quippe cum uoluptate & ioco audiebam, cum & senex ille libenter me doceret, & ego ab illo sedulo sciscitarer. Quapropter quasi quædam literarum iniustæ indelebiliter notæ, ea mihi omnia infixæ memoriæ permanserunt. Atq; his etiam ante solis ortum ipsa narraui, ut unâ mecum essent ad hanc orationem paratiores. uerum ut ad id quod hæc omnia spectant, me conferam, paratus sum ô Socrates, non modo summatim sed sigillatim sicut audiui omnia enarrare. Ciuitatem utiq; & ciues quos quasi per fabulam heiterna disputatione finxisti, rem ueram esse ponemus. Ciuitatem quidem illam, Atheniensem hanc urbem esse. Ciues quoque quos ipse excogitabas, nostros illos maiores à sacerdote narratos fuisse censebimus. Nempe omnino hæc congruent, neque ab re fuerit, si ciues tuos reuera præscos illos extitisse dixerimus. Quare communiter rem ipsam inter nos partientes conabimur omnes muneri abs te nobis imposito pro uiribus satisfacere. Sed uide ô Socrates nunquid sermonem hunc probemus, an alium exigamus. SOCR. At enim quem ô Critia sermonem magis quàm istum probabimus? qui præsentibus deæ sacris propter propinquitatem quandam mirifice congruit. Maximum uero illud est, non fictam à nobis fabulam, sed ueram historiam recenserî. Quoniam igitur pacto & unde, hac spreta, disputationem aliam exordiamur? Certe non licet. Ideo bonis fortunæ auspicijs oportet iam tam uos differere, quàm me pro hesterna narratione, hodie silentio uos audire. CRIT. Considera Socrates, an commode mutuum tibi conuiuium disposuerimus. Visum nobis est, ut Timæus tanquam in astronomia nostrorum omnium peritissimus, maxime que in rerum natura cognoscenda uersatus, primus edisserat, ita ut à mundi generatione exordians usque ad generis humani naturam deueniat. Atque ego deinde suscipiens homines à Timæo quidem genitos, à Critia uero ut plurimum institutos, secundum Solonis sermonem legem que in iudicium uestrum adducam, ciuitatisq; istius ciues efficiam eos qui præscos illi Athenienses fuerunt, quos iam extinctos sacra Ægyptiorum literæ in lucem è tenebris eruerunt, adeo ut de illis deinceps tanquam de ueteribus Atheniensibus uerba fiant. SOCRAT. Copiosam & splendidam disputationis mensam apparauisse mihi uideris. Tua ergo interest ô Timæe, inuocatis secundum legem dijs, disputationem iam exordiri. TIM. Probe consulis Socrates. Nam cum omnes qui mentis quoquo modo compotes sunt, in operis cuiuslibet uel magni uel parui principio inuocare deum soleant, quanto nos æquius est de uniuerso siue genitum sit siue ingenitum disputaturos, nisi forte desipimus, inuocare diuinam opem? Ergo deos omnes deasq; precamur, in primis quidem ut ea dicantur à nobis, quæ illis placeant: deinde ut nobis ipsi constemus. Quantum ad deos attinet, sic à nobis oratû sit. Sed quod ad nos spectat, poscendum est, ut & uos facile assequamini, & ego secundum mentis propositum rem ipsam qua de agitur transigam. Principio ita mihi distinguendû esse uidetur, quid sit quod semper est carens generatione: quid uero quod gignitur quidem, neq; est unquam. Illud intellectu per rationis indaginem percipi potest, quum semper sit idem. Hoc opinione per irrationalem sensum attingi, quum gignatur, & intereat, neq; uere unquam sit. Quicquid aut gignitur, ex aliqua natura necessario gignitur. Sine causa uero

vero oriri quicquam impossibile est. Quando igitur opifex in operis alicuius constructione ad id quod eodem modo se habet semper aspicit, et huiusmodi quodam usus exemplo ideam uimque in opus educit, pulchrum fieri tunc opus omne necessarium est: quando uero ad id quod factum est respicit, minime pulchrum. Vniuersum igitur hoc, Coelum, siue Mundum, siue quo alio uocabulo gaudet, cognominemus. De quo primum consideremus, quod in quaestione de uniuerso ante omnia inuestigari debet: Vtrum ne semper fuerit sine ullo generationis principio, an genitum sit ab aliquo principio sumens exordium. Id profecto cernitur, tangiturque, & corpus habet. Omnia uero huiusmodi sensus mouent, quae sensus mouent, opinione per sensum percipiuntur. Haec uero talia esse constat, ut gignantur & genita sint. quicquid autem gignitur, ab aliqua causa necessario gigni asseruimus. Opificem quidem & patrem mundi inuenire difficile, & cum iam inueneris praedicare, eloqui uulgo impossibile est. Rursus considerandum est utrum mundi faber sit imitatus exemplar: id ne quod idem semper & simile est, an id quod genitum fuerit. Atqui si pulcher est hic mundus, & opifex mundi bonus, sempiternum certe exemplum maluit imitari. Sin secus, quod ne dictu quidem fas est, generatum exemplar est pro aeterno secutus. Cum uero & mundus omnium genitorum pulcherrimus sit, & eius autor causarum omnium optimus, dubium non est quin sempiternum sit secutus exemplum. Sic igitur generatus, ad id est effectus, quod ratione & sapientia sola comprehendi potest, & immutabile permanet. Ex quo efficitur, ut necesse sit hunc mundum alicuius simulacrum esse. Rationem uero originis naturaliter explicare difficillimum est. Ideo de simualcro & exemplo sic distinguamus. Rationes utique cum his rebus quas exprimunt, cognationem quandam habere uidentur. Ergo cum de re firma & stabili & mente comprehendenda differitur, stabiles similiter immutabilesque & quam maxime fieri potest inexpugnabiles rationes esse oportet. Cum uero de ipsius rei firmatae stabilisque simulacro disputatur, uerisimiles rationes sufficiunt, quae ita se ad superiores habeant rationes, ut simulacrum ad exemplum. Nempe quod est ad generationem essentia, id ad fidem est ueritas. Cum ergo o Socrates, multa de dijs mundi generatione a multis dicta sint, ne mireris obsecro, si rationes de ijs probatissimas exactissimasque afferre non possim. Satis enim factum putare debebis, si non minus probabiles quam quibus alius rationes attulerim. Aequum est meminisse, & me qui differam, & uos qui iudicabitis, homines esse: ut si probabilia dicentur, nihil ulterius requiratis. SOCR. Scite loqueris o Timae. quare nos ut iubes agendum putamus. Exordium quidem hoc orationis mirifice approbauimus. Sed age deinceps disputationem perage. TIM. Dicamus igitur quam ob causam ille rerum autor generationem & hoc uniuersum constituit. Bonus erat. Bonus autem nulla unquam aliqua de re inuidia tangitur. Ergo cum liuor ab eo alienissimus esset, omnia sibi quantum fieri poterant, simillima fieri uoluit. Si quis hanc gignendi mundi causam praecipuam a prudentibus uiris acceperit, rectissime profecto accipiet. Itaque cum uellet deus bona omnia fore, nihil uero quod natura pateretur malum, quicquid erat quod in cernendi sensum cadere posset, assumpsit, non tranquillum & quietum, sed temere agitatum & fluctans, idque ex inordinata factatione rededit in ordinem. Hoc enim iudicabat esse praestantius. Fas autem neque erat, neque est, quicquam nisi pulcherrimum facere eum, qui est optimus. Cum igitur excogitasset, inuenit nihil eorum, quae secundum naturam aspectui subiecta sunt, si expers intelligentiae sit, intelligente alio, totum toto pulchrius unquam fore, intellectum uero alicui sine anima dari non posse: hac ratione mentem quidem animae, animam uero corpori dedit, totumque ita mundum constituit, ut pulcherrimum natura opus optimumque foret. Quocirca sicut ratio nobis haec probabilis persuadet, dicendum est, hunc mundum animal esse, idque intelligens, reuera diuina prouidentia constitutum. Hoc posito, quod sequitur uideamus, ad cuius animalis similitudinem deus mundum constituit. Vni cuidam propriaeque animalium speciei similem fecisse, ne arbitremur. Nam si imperfecto animali similis esset factus, pulcher certe non esset. Imò uero illius animalis eum simillimum esse dicamus, cuius animalia caetera & singulatim & generatim partes sunt. Illud siquidem uiuentia omnia, quae sola mente percipiunt, in seipso complectitur, quemadmodum mundus hic nos & caetera quae cernuntur animalia continet. Volens itaque deus omnium quae intelligi possunt pulcherrimo & undique absoluto mundum

De ui ratio num

Ordinē in ordinato praestare

Definitio mundi

De causa exemplari

De unitate
mundi intel-
ligibilis
Vnus an plu-
res mundi

dum hunc simillimū reddere, animal unū ipsum efficit, aspectui subiectum, animalia cum
eta naturæ suæ cōuenientia intra suum limitē continens. Proinde recte ne mundū unum
diximus, an rectius plures innumerabiles, ue dici oportuit. Vnum profecto, si modo ad
unius similitudinē sit formatus. Quod enim uiuentia omnia quæcunq; intelligunt con-
tinet, socium alterum habere nō potest. Alioquin aliud animal, quod hæc duo cōtineat,
esse oporteret, cuius duo hæc partes sint, nec illorum, sed tertij huius, mundus hic simula-
chrum rectius diceret. Vt igitur hic mūdus esset animali absoluto simillimus, ex eo quod
solus atq; unus esset, idcirco neq; duo, neq; innumerabiles procreati sunt, sed unus mun-
dus unigenitusq; factus est & erit. Quoniam uero corporeus spectabilisq; & tractabilis
erat futurus, ac sine igne uideri nihil potest, nihilq; sine solido tangi, & solidum absq; ter-
ra nihil, ideo in operis huius exordio deus ignem primo terramq; creauit. Sed duo sola
absq; tertio quodam cōmode coherere nō possunt, mediumq; aliquod uinculū utrorūq;
desiderant. Vinculorū uero id est aptissimum atq; pulcherrimū, quod ex se & ex his quæ
astringit, q; maxime unum efficit. Hoc maxime proportio ratioq; alternæ cōparationis
assequitur. Quando enim in tribus numeris aut molibus aut uiribus medium ita se habet
ad postremum, ut primum ad medium, uicissimq; ut postremum cum medio, ita medium
cum primo congruit, tunc quod medium est, & primū sit & postremum, postremū quoq;
& primum media fiunt. Ita necessitas cogit, ut omnia quæ sic deuincta fuerint, eadem in-
ter se sint. Eadem uero cum facta sint, efficitur ut omnia sint unum. Quod si uniuersi cor-
pus latitudinem habere debuisset, nullam uero profunditatem, unum sane tum ad seip-
sum, tum ad extrema uincienda interiectum medium suffecisset. Sed cum soliditatē mun-
dus requireret, solida uero non uno sed duobus semper medijs copulenter, inter ignem
& terram deus aerem aquamq; locauit, eaq; ita inter se inuicem quoad fieri poterat, com-
parauit, ut quemadmodum ignis ad aerem, ita aer ad aquam: ut aer ad aquam, sic aqua ad
terram congrue conferatur. Qua ex cōiunctione ita constitutus est mundus, ut aspici tan-
gicq; possit. Propterea ex huiusmodi rebus numero quatuor, mundi corpus cōflatum est,
ea connexum comparatione qua dixi. Ex quo seipsum amicitia concordie complectitur,
atq; ita apte coheret, ut nequeat dissolui ullo modo, nisi ab eodem a quo est colligatum.

Mundus ex
totamateria
constat

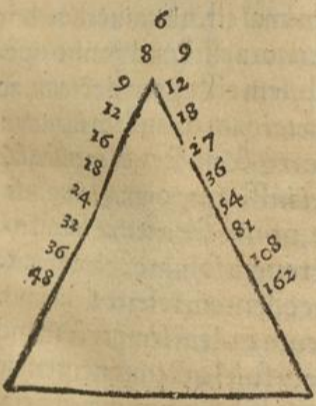
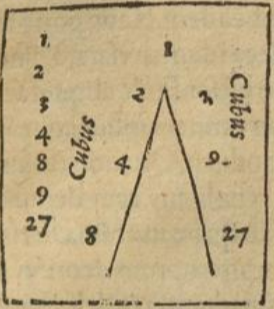
Quatuor igitur earum rerum quamlibet integrā mundus accepit. Ex omni quippe igni,
aere, aqua, terra, ipsius faber ita ipsum composuit, ut nullam cuiusquam istorum partem
aut uim extra relinqueret. Idq; ea ratione fecit, primum quidem ut totum hoc animal q;
maxime perfectum ex perfectis partibus esset: deinde ut esset unum, cum nihil extra reli-
ctum fuerit, ex quo alterum generetur. Postremo ne quis ipsum morbus aut senectus at-
tingeret. Videbat enim eam esse naturam corporis, ut importuna caloris uel frigoris alia-
rumq; rerum nimis uehementium accessione lædatur, & in morbos seniumq; impulsum
deficiat. Quam ob causam rationemq; unum totum ex omnibus totis & perfectis perfe-
ctum, morbi & senectutis expertem deus mundum constituit. Cui & figuram maxime
congruam & decoram dedit. Animal quippe hoc, quod intra suum ambitum erat anima-
lia omnia contenturū, eam figurā præcipue requirebat, in qua figuræ omnes contineren-
tur. Quapropter sphericum fecit, in quo omnis extremitas paribus a medio radijs attingi-
gitur, quæ quidem figura omnium perfectissima sibiq; ipsi simillima iudicatur. Putabat
enim simile dissimili multo pulchrius esse. Lenem præterea hunc globum extrinsecus un-
dique expoliuit. Nec immerito summa eum æqualitate tornauit. Nec enim oculis indige-
bat, quia nihil extra quod cerni posset, relictum erat. Nec auribus, cum nihil superesset fo-
ris quod audiretur. Nec erant aere circumfusa externa mundi, ut respirationem require-
ret. Nec membris quidem talibus opus erat, per quæ noua alimenta susciperet, aut deco-
cti cibi excrementa emitteret: nulla decessio fieri poterat, nulla accessio. Nec enim erat
aut quo aut unde talia fierent. Ipsum enim se consumptione & senio suiipsius alit. Ita nem-
pe diuina arte fabricatus est mundus, ut omnia in seipso & a seipso patiat, & agat. Ra-
tus enim est ille autor, mundum si sibi ipse sufficiat, præstantiorem fore, quam si aliorum
adminiculis egeat. Nec ei manus necessarias esse duxit, quia neq; capiendum quicquam
erat neque repellendum. Nec pedibus aut alijs ad progressum statum, ue membris opus
erat. Motum enim illi congruum suo corpori tribuit, qui ex septem motibus unus ad
mentem maxime & intelligentiam pertinet. Ideoq; cum illum per eadem, & in eodem,
&

Motus loca-
lis septē spe-
cies

erat neque repellendum. Nec pedibus aut alijs ad progressum statum, ue membris opus
erat. Motum enim illi congruum suo corpori tribuit, qui ex septem motibus unus ad
mentem maxime & intelligentiam pertinet. Ideoq; cum illum per eadem, & in eodem,
&

& in seipso circumduxisset, effecit ut circulari conversione moueretur. Sex autē reliquos motus separauit ab eo, & ab eorum errore & peruagatione penitus liberauit. Ad hanc igitur conuersionem quae pedibus non egebat, crura pedesque non dedit. Cum haec igitur deus ille qui semper est, de aliquādo futuro deo cogitaret, lenem eum effecit aequalemque, & a medio ad summum undique parem, corpusque ex corporibus totis & perfectis totum atque perfectum: Animam autem in eius medio collocauit, perque totum tetendit, atque ea corpus ipsum etiam extrinsecus circumtexit, mundumque hunc unum & solum solitariumque & circulem uoluit in circulum statuere, qui propter uirtutem secum ipse facile coercere possit, nullius alterius indigens, satisque ipse sibi notus atque amicus. Itaque omnibus his de causis mundum opifex eius beatum deum effecit: sed animam haud ita ut modo dicere coepimus, tum denique cum corpus ei effecisset, procreauit, neque enim qui haec coniunxit, parere iuniori antiquius permisisset. Sed nos multa utpote fortunae participes inconsiderate & temere loquimur. Ille uero tam generatione quam uirtute priorē antiquioremque animam corpore constituit, utpote quae obedienti corpori esset imperatura, ex his uidelicet, atque hoc pacto. Ex ea substantia quae indiuidua & semper eadem similisque est, & ex ea rursus quae circa corpora diuidua fit, tertiam substantiae speciem commiscuit mediam, quae rursus esset naturae ipsius eiusdem, & naturae ipsius alterius particeps, eamque per haec

Partes sub
stantiae animae

mediam constituit inter indiuiduam substantiam, & eam quae circa corpus diuiditur. Ea cum tria sumpsisset, in unam speciem omnia temperauit. Vbi naturam eius quod alterum diuersumque uocamus, commixtioni repugnantem, cum eo quod idem dicitur uel quadam conciliauit. Postquam uero duo illa cum substantia commiscuit, & ex tribus unum fecit, rursus id totum in ea quae decessit membra partitus est, quorum quodlibet ex tribus, eodem, altero, substantiaque constaret. Fuit autem talis illa partitio. Vna principio accepit ex uniuerso portionem. Secundam autem primae partis duplam. Deinde tertiam, quae secunda sesquialtera esset, primae tripla. Postea quartam, secundae duplam. Quintam deinceps tertiae triplam. Sextam primae octuplam. Postremo septimam, quae partibus sex & uiginti primam excederet. Post haec dupla & tripla interualla repleuit, partes rursus ex toto defecans, quas interuallis ita locauit ut bina essent in singulis media, siue ut ita dixerim, medietates: quarum una eadem parte excedit alterum extremorum, eadem ab altero superatur. Altera medietas pari numero extremum unum superat, pari superatur ab altero. Cum uero sesquialtera interualla, sesquitercia & sesquioctaua sumpsisset, ex his nexibus in primis spatijs, sesquioctauo interuallo sesquitercia omnia explebat, particula singulorum relicta. Huius autem particulae interuallo assumpto ea inde habebatur numeri ad numerum in terminis comparatio, quae est inter ducentos quinquaginta sex, & ducentos quadragintatres. Iam uero commixtum illud unde ista secernebat, totum huiusmodi partium sectione consumptum erat. Tunc seriem hanc uniuersam in longum secuit, & ex una duas fecit, mediamque mediae in specie X Graecae litterae accommodauit. Deinde in orbem intorsit, quoad ita coirent inter se capita, ut lineae ipsae & secum & se inuicem eregione interfectionis ipsius coniungerent: atque eo motu qui in eodem & similiter semper reuoluunt, undique est eas circumplexus: & circulorum alterum exterio-rem, interio-rem alterum fecit. Exterio-rem quidem latitudinem eiusdem naturae, interio-rem uero alterius nominauit, Atque illam quae erat ipsius eiusdem naturae cognata, in
latus

latus ad dexteram partē: eam uero quæ alterius, per diametrum ad læuam flexit. Sed principatum dedit eiufdem ipsius similisq; agitationi. Eam namq; solam indiuisam reliquit, interiorem uero cum sexies diuisisset, septemq; orbis inæquales dupli & tripli interualis effecisset, singula quum tria sunt utriusque contrarijs inter se curlibus orbis peragere iussit, & ex septem interioribus tres quidem pari celeritate, quatuor uero & ad se & ad reliquos tres celeritate quidem impari, debita tamen ratione conuerti. Postquam igitur secundum creatoris illius mentem tota animæ constitutio absoluta fuit, mox omne corporeum intra ipsam effinxit, mediumq; mediæ accommodans apto modulamine copulauit. At illa à medio per omne usq; ad cœli extrema se porrigēs, eiq; extrinsecus circumfusa, seq; in seipsa conuertens, ita sempiternæ sapientisq; uitæ in uniuersum tempus diuinum dedit exordium. Et corpus quidem cœli spectabile factum est, anima uero oculorum effugit obtutum, rationis & modulaminis compos ab autore suo omnium quæ semper sunt & ad intelligentiam pertinent optimo, ipsa quoque optima omnium quæ genita sunt effecta. Quoniam igitur ex tribus partibus, eodem scilicet & altero, & essentia conflata est, ratione proportionis distincta atq; cōpacta, necnon in seipsam orbe reflectitur, quoties aliquid attingit quod essentiam diuiduam habet & quod indiuiduam, in seipsam omnino conuersa quid sit utrumq; discernit, & cui quid idem sit, à quo alterū & diuersum, ad quid quæq; & ubi, quomodo, & quādo esse huiusmodi aliquid uel pati contingat, tam in ijs quæ gignuntur, quā in illis quæ semper sunt eadem. Ratio porro ad ipsum quod idem uergens atq; ueridica, tam circa alterum, q̄ circa idem uersata, & sine sono strepituq; omni in eo quod seipso mouet reuoluta, quando ad sensibile aliquid se conuertit, si tunc etiam alterius diuersæq; naturæ circulus recte per omnem ipsius animā rem ipsam nunciet, opiniones fideiq; assensiones firmas uerasq; producit. Quando rursus circa rationale se uersat, & ipsius quod idem est circulus se apte reuoluens rem denunciat, intellectus necessario scientiaq; perficitur. Hæc quisquis in alio quā in anima fieri dixerit, à uero penitus aberrabit. Cum igitur hoc à se factum sempiternorum deorum pulchrum simulacrum moueri & uiuere pater ille qui genuit animaduertet, delectatus est opere, & hac ductus lætitia opus suo multo etiam magis primo illi exemplari simile reddere cogitauit. Itaque quemadmodum illud sempiternum animal est, ita uniuersum hoc pro uiribus tale facere statuit. Illius quidem animalis æterna natura est: quod genito operi congruere omnino non potest. Idcirco imaginem æui mobilem effingere decreuit, ac dum cœlum exornaret, fecit æternitatis in unitate manentis æternam quandam in numero fluentem imaginem, quam nos tempus uocamus. Dies porro, & noctes, & menses, & annos, qui ante cœlum non erant, tunc nascente mundo nasci iussit. quæ omnia temporis partes sunt. Atqui erat & erit, quæ nati temporis species sunt, non recte æternæ substantiæ assignamus. Dicimus enim de illa, est, erat, & erit. Sed illi reuera solum esse competit. Fuisse uero & fore deinceps, ad generationem tempore procedentem referre debemus. Motus enim quidam duo illa sunt. Æterna autem substantia cum eadem semper & immobilis perseueret, neq; senior seipsa fit unquam, neq; iunior, neq; fuit hæcenus, neq; erit in posterum, neq; recipit eorum quicquam, quibus res corporeæ mobilesq; ex ipsa generationis conditione subiiciuntur. Nempe hæc omnia temporis imitantis æuum, seq; numero reuoluentis, species sunt. Sepe etiam dicimus quod factum est, esse factum: quod fit, in generatione esse: quod fiet, esse faciendum: & quod non est, non esse. Quorum nihil recte & exacta ratione dicimus. Sed exquisitam de ijs discussionem præsens disputatio nõ requirit. Tempus uero unā cum cœlo factum est, ut unā orta, unā etiam dissoluantur, si qua his dissolutio unquam contigerit. Et ad exemplar æternæ naturæ ideo factum est, ut mundus hic illi præstantiori quoad potest simillimus sit. Ille enim mundus, huius exemplar omne per æuum est. Hic uero perpetuo per omne tempus fuit, fitq; solus, & erit. Hac ratione consilioq; dei tempus creare uolentis Sol & Luna, & aliæ quinque stellæ quæ uocantur erraticæ, factæ sunt, quo temporis numerus distinguatur atque obseruetur. Cum uero stellarum huiusmodi corpora septem fecisset deus, septem orbibus, qui alterius ipsius diuersæque naturæ circuitu uoluuntur, adhibuit. Lunam in primo supra terram circuitu posuit. In secundo Solem. Luciferi deinde globum, & Mercurij sacrum ut dicitur, orbem circulis affixit, Soli uelocitate æqualibus, potentia uero illi contrarijs.

De genitura
temporis

Quo

Quo fit ut apprehendant se inuicem, & à se uicissim apprehendantur similiter hæc stel-
 lae, Sol, Lucifer, & Mercurius. Cæterarum stellarum ordines progressusq; & rationes
 si quis omnino percurrere uelit, plus erit opere ipso, quod operis gratia sumetur. Hæc
 enim forte à nobis pro dignitate rei aliàs si dabitur otium tractabuntur. Postquam uero
 singula quæ ad seriem temporis pertinebant, conuenientē sibi progressum sortita sunt,
 corporaq; nexibus compacta uitalibus animalia euaserunt, præscriptum tenorem &
 institutum ordinem tenuerunt: ut uidelicet secundum alterius diuersaq; naturæ obli-
 quam agitationem eiusdem ipsius agitationi subiectam, orbis illi partim ampliorem,
 partim angustiorem circulum peragant: & quæ minorem, uelocius: quæ maiorem, tar-
 dius reuoluantur. Secundum uero ipsam eiusdem naturæ lationem, quæ uelocissime per-
 currunt comprehendentiā, à tardioribus comprehendī uidentur. Omnes quidem eo-
 rum circulos superna illa uertigo uaria circuitione reuoluens, propterea quod isti duo-
 bus simul contrarijs motibus agitantur, id quod tardissime ab ipsa quæ uelocissima est
 recedit, proximum declarauit. Ut autem esset quædam uelocitatis illorum tarditatisq;
 mensura certissima, omniumq; octo motuum prodiret in lucem chorea, accendit lucem
 clarissimam deus in secundo à terra circulo, quam modo Solem uocamus. Cuius splen-
 dore cælum omne illustraretur, & animantes omnes quæcunq; natura numeri capa-
 ces sunt, ipsius participes efficerentur, usum numerandi discerent ab illo eiusdem si-
 milisq; naturæ circuitu. Hinc quoq; noctis dieiq; uarietas orta est. Propter hæc etiam
 unius sapientissimiq; circuitus reuolutio. Mensis uero prouentus, quando Luna lu-
 strato circulo suo Solem consecuta est. Anni, ubi Sol suum peragrauit orbem. Cæte-
 rorum autem siderum ambitus ignorantes homines, præter admodum paucos, neq; no-
 mine certo illos appellant, neq; numeris inter se distinctis commetiuntur. Itaq; ut ita di-
 xerim, nesciunt horum peruagationes id ipsum esse quod rite dicitur tempus, multitudine
 infinita & uarietate mirabili præditas. Est tamen intellectu facile, quod perfectus
 numerus temporis, perfectum tunc demum compleat annum, cum octo ambitus con-
 fectis suis curlibus, quos orbis ille semper idem similiterq; procedens metitur, ad idem
 se caput retulerint. Has ob causas nata sunt ea astra quæ per cælum meantia conuer-
 siones habent, ut hoc omne animal quod uidemus, esset perfectissimo animali illi quod
 mente perspicitur, harmoniæ imitatione simillimum. Iam uero cætera usq; ad tempo-
 ris ortum, ad imaginem propositi exemplaris effinxerat. Sed quia mundus hic nondum
 animalia omnia inter suum ambitum continebat, ex ea parte deficiebat ad illud exem-
 plar imaginis huius similitudo. Hoc igitur quod deerat, superni illius exemplo deus ex-
 plebat. Quot igitur & quales mens ideas in eo quod est animal inspicit, totidem & ta-
 les hoc mundo contineri oportere excogitauit. Sunt autem quatuor. Vna quidem deo-
 rum cælestium genus continet. Alia uolatile & aeriuagum. Tertia aquæ liquoribus ac-
 commodatum. Quarta terrenorum animantium genus. Diuini quidem animalis speciem
 ex igni maxima ex parte componebat, ut splendidissimum esset uisusq; pulcherrimum.
 Cumq; illud uniuersi figuræ simile uellet fore, rotundum fecit, posuitq; in ipsius opti-
 mi sapientia, atq; illud sequi iussit, circumq; omne cælum distribuit, ut uerus illi ubiq;
 ex hac uarietate ornatus accederet. Dedit autem diuinis duo genera motus. Alterum
 quo in eodem semper & similiter uoluerentur, cum de eisdem semper secum ipsis ea-
 dem cogitent. Alterum quo in anteriorem partem ab eiusdem ipsius similisq; uertigi-
 ne ducerentur. Reliquos autem quinque motus ab his esse uoluit alienos, ut unumquodq;
 illorum quoad fieri potest, optimum esset. Qua ex causa facta sunt astra illa erroris ex-
 pertia, quæ diuina animalia sunt, proptereaq; in eodem semper circuitu perseverant.
 Quæ uero uaga sunt, & mutabili ratione labuntur, ita deinceps ut supra diximus sunt. Terra anti-
 quissima
 Terram autem altricem nostram circa polum per uniuersum extensum alligatam, diei
 deorū qui
 noctisq; effectricem & custodem esse uoluit, nec non primam antiquissimamq; deorum
 intra cœlū
 omnium qui intra cælum sunt geniti. Horum uero deorum choreas, & inter ipsos con-
 cursiones, circularumq; ipsorum reuolutiones uarias & accessus, quales præterea fiant
 coniuncti sibi inuicem uel oppositi, siue ante inter se, siue retro, quid uel ex illorum serie
 nobis proveniat, quibus temporibus & quo pacto delitescant singuli, uel emergant,
 quid uel portendant quando orientes hominibus harū rerum peritis timorem incutiunt;

Hæc inquam omnia absq̄ diligenti simulacrorū ipsorum inspectione explicare uelle, inanis est labor. Sed de his satis: & iam quæ de natura deorum illorū qui tales geniti sunt ut cernantur dicenda erant, sinē habeant. Cæterorū uero qui dæmones appellantur, & cognoscere & enunciare ortum, maius est opus q̄ ferre nostrū ualeat ingeniū. Priscis itaq̄ uiris hac in re credendum est, qui dijs geniti ut ipsi dicebant, parentes suos optime nouerant. Impossibile sanē deorum filijs fidem non habere, licet nec necessarijs nec uerisimilibus rationibus eorū oratio confirmetur. Verū quia de domesticis rebus loqui se affirmabant, nos legē secuti fidem præstabimus. Sic igitur ut ab his est traditū, horum deorum generatio habeatur atq̄ dicatur. Terræ coeliq̄ filij Oceanus & Tethys fuisse traduntur. Ab ijs Phorcyn, Saturnus, & Rhea geniti, & reliqui horum fratres. Ex Saturno & Rhea Iupiter, & Iuno, & reliqui, quos eorum fratres quotidie memorari audiuimus, nati dicuntur. Ex his deinceps ut traditur alij. Postq̄ orti sunt oēs, & qui cœlo uoluūtur dij nostris oculis manifesti, & qui eatenus nobis cōspicui fiunt quatenus ipsi uolunt, tum ad eos mundi genitor ita fatur. Dijs deorum quorum opifex ego & pater sum, hæc attendite. Quæ à me facta sunt, me ita uolentē indissolubilia sunt. Omne siquidem quod uinctum est, solui potest. Sed mali est, quod pulchrē cōpositum est, seq̄ habet bene, uelle dissoluere. Quapropter quia generati estis, immortales quidem & indissolubiles omnino non estis. Nec tamen unquā dissoluemini, nec mortis fatum subibitis. Nam uoluntas mea maius præstantiusq̄ uobis est uinculum ad uitæ custodiā, quàm nexus illi, quibus estis tunc cum gignebamini, colligati. Sed nunc iam quid iubeam, cognoscite. Tria adhuc genera mortalium nobis generanda restant, absq̄ horum generatione cœlum imperfectum erit. Omnia enim animantium genera ambitu suo nō continebit. Contineat autem oportet, si est mūdus omnino perfectus futurus. Hæc uero si à me fiant solo, uitæq̄ donentur, dijs adæquabuntur. Quapropter accedite uos secundum naturam ad animalium generationem, ita ut uim imitemini meam, qua in ortu uestro sum usus. Atq̄ eius quidem animalis quod in ipsis tale futurum est ut cum immortalibus appellatione conueniat, diuinumq̄ uocetur, principatumq̄ teneat, & iustitiam simul ac uos ultro colat, ego uobis semen & initium tradam: uos cætera exequi par est, ut immortalī naturæ mortalem attextentes, faciatis generetisq̄ animalia, subministrantesq̄ alimenta augeatis, & consumpta rursum recipiatis. Hæc fatus, in eodem rursus cratere, in quo mundi totius animam permiscens temperauerat, superioris temperationis reliquias miscendo perfudit, modo quodam eodem, nō tamen perfectas similiter, sed & secundo & tertio gradu à primis deficientes. Deniq̄ cum uniuersum constituisset, astris parem numerum distribuit animarum, singulis singulas unū tributū adhibens, eisq̄ tanquā uehiculo impositis monstrauit uniuersi naturam, ac leges fatales edixit: ostendens quidem primam omnibus generationem ordine quodam unā fore, nequis ab eo minus aliquid fortiaf. Satis autē & quasi sparsis animis per singula singulis conuenientia temporū instrumenta, fore ut animal nasceretur, quod omniū animalium maxime esset diuino cultui deditum. Esse autem naturam hominis geminam: cuius id genus fore præstantius quod uiri nomine sit appellandum. Cum uero animæ corporibus necessitate quadā inserta fuerint, & corporibus earum accesserit aliquid uicissimq̄ accesserit, primum utiq̄ necessario sensum unum omnibus intimū, & naturæ coniectum illic à uiolentis passionibus excitari, deinde uoluptate & dolore mixtum amorem, post hæc metum & iram, & quæcunq̄ uel ista sequuntur, uel ab istis ut contraria dissident. Hæc qui superauerint, eos iuste uicturos, iniuste uero qui ab his fuerint superati. Atq̄ illum qui recte curriculum uiuendi à natura datum confecerit, ad illud astrum cui accommodatus fuerit, reuersum beatam uitam acturum. Contra uero agentem cogi in ortu secundo sexu mutato fieri mulierem. Et qui ne tum quidem finem peccandi faciet, quatenus deprauatur, eatenus in brutorum naturam suis moribus similem permutari: nec prius à mutationibus laboribusq̄ cessare, quàm illam sibi insitā eiusdem ipsius similisq̄ naturæ conuersionem securus ipse, eiq̄ subijciens turbulentos multiplicesq̄ affectus postea ex igni, aqua, aere, & terra contractos, ratione sedauerit, & ad primum optimumq̄ sui habitum iam redierit. Quæ cū illis ita designauisset, nequa penes se futuræ prauitatis causa esset, alios in terram, alios in lunam, alios in alia temporis instrumenta spargens quasi secebat. Post huiusmodi sementem, quod reliquum erat, dijs iunioribus agendum mandauit

Cuiq̄ generi animarū unū tributū esse astrum

Amor mixtus uoluptate & dolore

mandauit, ut corpora mortalia fingeret, quantum esset humanae animae quod reliquum huic deberet accedere, id omne & quae consequentia essent, adiungerent regeretque, & quam optime & pulcherrime fieri posset mortalis animalis naturam gubernarent: nisi ipsum sibi metum malorum causa esset. Atque is quidem qui haec cuncta disposuit, rite in suo habitu permanebat. Quo quidem permanente, eius filij cum parentis ordinem cognouissent, eum protinus sequebantur. Itaque accepto ab illo mortalis animantis immortalis principio, sui effectorem imitati, ignis, aeris, aquae, terrae particulas, quas rursus redderent, a mundo mutuabantur: easque inter se copulabant, haud ipsidem illis indissolubilibus uinculis, quibus ipsi fuerat colligati, sed talibus quae propter paruitatem cerni non possent: crebrisque huiusmodi clauis coniunctis unum ex omnibus corpus efficiebant, atque in hoc ipsum tum influente, tum effluente corpore animae diuinae circuitus illigabant. Itaque hi circuitus in profundum flumen immersi, neque tenebant neque tenebantur, sed ui ferebant, atque ferebant. Ex quo factum est, ut totum animal moueretur, sine ordine tamen, & fortuita quadam iactatione. Cui quidem sex peruagari motibus contingit undique per sex loci differentias progrediendo, uidelicet ante & retro, ad dextram et laeuam, sursum atque deorsum. Cum uero plurimus inundaret fluctus atque deflueret unde animal nutrireretur, multo etiam maior a passionibus extrinsecus illatis turba sequebatur, cum corpus aliquod ignis exterioris incurrisset offensionem, uel a terrae soliditate, aut aquae humore, aut aeris flatu laesum esset. Porro ab his omnibus per corpus motus usque ad animam transeunt, qui propterea & initio & nunc sensus cognominati sunt. Hi quidem ab initio continue multos & maximos motus cient, riuo illo iugiter fluente, atque his fluctibus uehementer animae circuitus quatuntur. Et circuitum quidem illum eiusdem similisque naturae in ipso cursu prorsus impediunt: alterius uero circuitum distrahunt: usque adeo ut dupla illa & tripla utrinque disposita interualla tria, medietatesque & colligationes sesquitercia, sequialtera, sesquioctaua ratione interiectas, quae dissolui a nullo nisi ab eo qui coniunxit possunt, omni reuolutionis genere torqueant, omnesque anfractus & uarietates orbium, quotcumque contingere queunt, inducant: ita ut ambitus ipsi uix sibi inuicem connexi, ferantur quidem, sed sine ratione ferantur, tum contra, tum ex obliquo, tum resupina quadam dispositione. ceu si quis caput pro pedibus humi figat, pedes uero pro capite tollat in altum, tunc arbitror tam eius qui sic affectus est, quam eorum qui spectant, dextrae partes sinistrae, & contra sinistrae dextrae sibi inuicem esse uidentur. Itaque cum hoc ipsum caeteraque huiusmodi animi quoque ambitus maxime patiuntur, si tunc extrinsecus aliquid eiusdem ipsius uel alterius generis inciderint, falso quid idem alicui sit, quidue alterum ab aliquo iudicant. Ideoque mendaces tunc demonesque sunt, nec ullus princeps & dux in eis tunc est circuitus. Cumque extra positi sensus pulsauerint animam uehementius, totamque eam possederint, tunc illi subiugati quidem & seruietes domina-
Cur seniores prudentes
 ri uidentur. Quas ob res ab initio anima cum mortalis corporis uinculis includitur, amens efficitur. At postquam nutritionis & augmenti riuus lenius minusque fluit, animaque circuitus tranquilliore motu iter suum peragunt, processuque temporis sedatiores fiunt, & in figuram naturae suae congruam restituuntur: tunc singulorum circularum directae conuersiones eiusdem & alterius naturam probe discernunt, hominemque sic institutum prudentem efficiunt. Quod si quis educationi rectaeque nutritioni disciplinam quoque & eruditionem conuenientem adiunxerit, morbo grauissimo deuotato sanus & integer prorsus euadet: si autem neglexerit, claudum uitae iter ingressus, tanquam mancus & omnino inutilis rursus ad inferos decidit. Sed haec quidem post ortum contingunt. Nunc uero de prima hominis compositione exactius differendum, ac probabili ratione monstrandum, qua causa & prouidentia deorum singula membra corporis ad singula animae officia sint accommodata. Principio dii figuram capitis ad rotunditatem mundi finxere, in eoque duos illos animae diuinos circuitus statuerunt. Est autem caput membrum corporis diuinissimum, reliquorumque membrorum princeps: cui totum corpus conexum dii subesse & parere iusserunt. Excogitauerunt enim motuum omnium quotcumque esse queant, compositionem id fore. Cum uero inaequalis & aspera, ac partim quidem accliuus, partim decliuus terra sit, si humi caput serperet, perque terrae superficiem uolueretur, hos anfractus sine offensione transire non posset. Quod sane malum ut uitaretur, procerum hunc habitum corporis ad faciliorem progressum dii pro uehiculo capiti subiecerunt. Corpori praeterea quatuor in-
Caput membrum diuinissimum
Proceritas
 longum

longum porrecta & flexibilia membra annexerunt, quibus facile diuina prouidentia moueret, apprehenderet uidelicet obiecta quaeque, stare, & sisteret, perque omnia graderetur caput superne subsistens diuinissimi sacratissimi habitaculum. Hac igitur ob causam nobis crura manusque dedere. Anteriores autem partes posterioribus praestantiores & ad imperandum aptiores arbitrati, in anteriorem quoque partem moueri nos ut plurimum uoluerunt. Oportebat porro anteriora discreta & dissimilia esse. Quapropter primum globo capitis faciem adiecere, facieque instrumenta quae adminicularentur omni animae prouidentiae, assignauerunt, decreueruntque naturale hominis imperium in hac parte anteriori priorique consistere. Sed ex omnibus faciei partibus primi luciferi oculorum orbis coruscant, hac causa dati. Ignis certe illius qui non urit quidem sed illuminando suauiter diem inuehit mundo, participes oculorum orbis dei fecerunt. Intimum siquidem nostri corporis ignem huius ignis germanum syncerumque per oculos emanare uoluerunt, in quibus lenis congestusque ubique ignis huiusmodi sit, sed per eorum duntaxat solidiorem angustamque medietatem ignis purior euolet, crassior uero cohibeatur. Itaque diurnum lumen applicat se uisus radio, tunc ea duo inter se similia concurrentia atque commixta, quod oculorum acies diriguntur, ibi in unius iam domestici corporis coherentem speciem, ubicunque uidelicet tam intimi quam externi luminis sit concursus. Totum igitur hoc propter similitudinem passionem eandem sortitum, cum quid aliud tangit, uel ipsum ab alio tangitur, motum huiusmodi ad corpus omne perque id ad animam usque diffundens sensum efficit, qui uisus uocatur. At postquam in noctem discesserit cognatus ignis, uisionis radius euanescit. Nam in aera sibi dissimilem erumpens permutatur atque extinguitur, cum nullam habeat cum proximo aere, utpote ignis splendore carente, naturae communionem. Idcirco uidere delinit, somnumque inducit. Etenim salubre palpebrarum tegmen dei oculis machinati sunt: quibus obductis uis illa ignis intimi conuientia tegminis coercetur, compressaque interiores motus perfundit & mulcet, quibus relaxatis atque mollitis quies oritur. Si profundus ob multam quietem motuum nos occupat sopor, exigua sequuntur insomnia. Sin uehementiores aliqui motus quasi uigiliarum reliquiae relictis sunt, quales quidem & qualibus ex locis haustae reliquiae sunt, talia somniorum simulacra nascuntur, eorumque nobis expergefactis restat memoria. At uero simulacrorum quae uel in speculis oboriuntur, uel in perspicua lenique cernuntur superficie, facilis affectio est. Nam ex utriusque ignis tam intimi quam extra positi communiione, eiusque rursus concursu & congruentia, qui passim tergo lenique corpori accommodatus est, necessario haec omnia oriuntur, cum ignis oculorum cum eo igne qui est e conspectu effusus, circa lene nitidumque corpus sese confudit. Dextera uero uidentur quae laeva sunt, quia contrariis partibus oculorum insolito more contrarias partes attingimus. Respondent autem dextera dexteris, laeva laeuis, quando commixtum lumen cum eo cui permisceat, transilit. Id cum speculorum lenitas hinc illincque altitudinem assumpsit, & ita dextram oculorum partem in laeuam speculi, laeuamque in dextram detorsit. Quod si speculum ad uultus longitudinem conuertat, uultum reddit resupinum, cum superior luminis pars ad inferiora, inferior uero ad superiora uertatur. Atque haec omnia ex eorum genere sunt, quae principales rerum adiuuant causas, quibus ut ministris utitur deus ad optimi, quoad fieri potest, ideam perficiendam. Sed existimant plerique non adminicula haec principium causarum, sed has ipsas esse omnium causas, quae frigoris & caloris, rari & densi, caeterorumque similitum naturam habeant, ratione uero mentemque nequaquam. Mentem enim a nulla re alia nisi ab anima possideri conuenit. haec uero aspectum effugit oculorum. Sed ignis, aqua, aer, ac terra corpora sunt, atque cernuntur. Oportet autem mentis & scientiae amatorem principales sapientis naturae causas quarere; atque eas quae necessario ab alijs quidem mouentur, alia uero mouent, secundas causas arbitrari. Quocirca a nobis sic censeo faciendum, ut de utroque causarum genere differamus, separatim autem de his quae cum intelligentia effectrices sunt pulchrarum rerum atque bonarum, de ijs rursus quae uacantes prudentia quodlibet passim sine ordine faciunt. Ac de secundis quidem datis homini causis oculorum ad eam uim quam habent conducentibus, satis esse dictum puto. Maximum uero opus cuius gratia utiliter nobis a deo donati sunt, deinceps explicandum censeo. Rerum enim optimarum, ut arbitror, cognitionem nobis oculi attulerunt. Nam haec quae de mundo disputantur, nunquam inuenta essent, si neque sidera, neque sol, neque coelum suspicari potuissent

Cur oculi
dati homini

bus

potuissent. Cognitio uero diei ac noctis ab oculis orta fecit, ut dinumeratione quadam in ensium annorumq; ambitus metiremur, tempus cognosceremus, uniuersae naturae ordinem scrutaremur. Quibus ex rebus philosophiam adepti sumus. Quo bono nihil unquam maius mortaliū generi datū est deorū munere, neq; dabitur. Hoc igitur maximum oculorum beneficium esse dico. Minora alia praetereo. Quibus qui à philosophia alieni sunt, orati si querantur, frustra querentur. Nobis uero asserendum est ob hanc potissimum rationem deum oculos genuisse, ut mentis circuitus qui in caelo peraguntur, intuiti, in usum redigamus nostrae mentis: cogitationisq; nostrae discursiones illis cognatas, sed perturbatas quodammodo ad illorum temperiem reuocemus. Et cum illos agnouerimus, & recta ratione secundum naturā praediti singulorum ordinem perceperimus, conuersiones dei quae sine ullo errore aguntur, imitemur, atq; ad earum exemplum discursiones nostrae cogitationis uagas & erraticas componamus. Vocē quoq; auditumq; eiusdem rei gratia deos dedisse nobis existimo. Nam ad haec ipsa sermo pertinet, plurimumq; conducit, omnisq; musicae uocis usus harmoniae gratia est tributus. Atqui & harmonia, quae motiones habet animae nostrae discursibus congruas atq; cognatas, homini prudenter musis utenti non ad uoluptatem rationis expertem, ut nunc uidetur, est utilis: sed à musis ideo data est, ut per eam dissonantem circuitum animae componamus & ad concentum sibi congruum redigamus. Rhythmus quoq; ad hoc uidetur esse tributus, ut habitum in nobis immoderatū gratiaq; carentē aptissime temperemus. Haecenus opera mentis paucis exceptis tractauimus. Oportet autem de his quoq; quae necessitas inuehit, dicere. Mundi enim huius generatio ex necessitatis mētisq; coitu mixta est. Nā cum mens necessitati dominaretur, propterea quod persuadendo eam ad optimos ut plurimum rerum euentus induceret, ipsaq; hac ratione cedens sapienti persuasioni pareret, mundi huius exordia constiterunt. Oportet igitur eum qui mundi constitutionem uere narraturus erit, erraticae quoq; causae speciem pro naturae ipsius instinctu miscere. Quod ita commode fiet, si horū ipsorū cōuenienti principio sumpto, sic de his quemadmodū de superioribus ab ipsa rursus origine disseramus. Naturā ergo & passiones ignis, aquae, aeris, atq; terrae, generationē caeli praecedentes consideremus. Nullus profecto ad hoc usq; tempus eorum generationem ostendit, sed quasi notum sit quid sit ignis & reliqua, sic de illis uerba facimus eaq; mundi primordia constituimus, cum nec syllabarum quidem nedum elementorum uicem tenere apud homines mentis quoquo modo compotes debeant. Nos uero in praesenti nihil de principio uniuersorum, siue principijs, siue quomocunq; aliter id appelletur, dicendum putamus. Cui quidem disputationi nihil aliud impedimento est, nisi quod difficile sit praesenti disputandi modo quae de his uidentur exprimere. Neq; igitur uos id expectabitis, neq; ego mihi persuadebo recte me tantum opus aggredi posse. Quod autem ab initio dixi, uerisimilitudinis uim seruabimus, studebimusq; in rationibus uerisimilibus circa haec assignandis nulli cedere. Atq; ita & singula & uniuersa à principio exponemus. Deum igitur etiam nunc disputationis seruatorem in primis oremus, ut nos ex admirabili & insolita expositione ad uerisimilem doctrinam traducat, atq; ita instituti disputationem exordiamur. Sed hanc de uniuerso disputationem ab ampliori diuisione quam supra ducamus. Tunc enim duas in species facta diuisio est. Nunc tertium genus addendum. Duo enim in superioribus sufficiebant. Vnum quidem exemplaris loco, semper idem, solaq; intelligentia comprehendendum. Alterum simulacrum ab hoc exemplari deductum, generationi oculisq; subiectū. Cum uero duo haec sufficere putarem, tertium non adiunximus. Nunc autem cogere nos ratio uidei, ut difficile & obscurā speciem declarare conemur. Quā igitur uim, quam ue naturam habere putandum? Hanc utiq; generationis horum omnium receptaculum et quasi nutricem esse. Quod quamuis uere dicatur, paulò tamen apertius est dicendum. Arduū id quidem, eo maxime, quod ad huius rei demonstrationem dubitare prius necesse est et inquirere de igni & reliquis quae elementa uocantur, quod istorum aquam potius quam ignem, aut aerem potius quam terram, aut certum aliquid unum magis q̄ cuncta uocare oporteat. Difficile sanè certū aliquid & firmum de istis asserere. Quonam igit pacto, & qua ratione, & quod probabile in huiusmodi inquisitione dicemus? Principio id corpus quod modo aquam nominauimus, quando in solidam concreuit materiam, lapis &

terra fieri uidetur: quando uero liquefcit & diffluit, fpiritus atq; aer. Item aer exuftus ignis efficitur. Ignis extinctus & corpulentior factus aerem creat. Rurfus craffior factus aer, in nebulas nubesq; concrefcit. His etiam magis compreffis pluuiæ defluunt. Ex aqua rurfus terra lapidesq; gignuntur. Atq; ita uidemus hæc omnia circuitu quodam fibi inuicem uires fomentaq; generationis uiciffim tribuere. Quæ cum nunquam eadem appareant permanere, quis nam fine rubore redargutionisq; fufpitione poterit iftorum aliquid unum potius quàm aliud certe & firmiter appellare? Nemo certe. Quare tutiffimus in his hic erit loquendi modus. Hoc quod femper aliàs aliter formatum uidetur, & plerunq; iuxta ignis effigiem, non eft utiq; ignis hoc aliquid, fed tale, id eft igneum quiddam: nec aqua hoc aliquid, fed tale quid id eft aqueum, nec aliud quicquam uelut ullam habens ftabilitatem. Deniq; nec pronomibus quidem ullis hæc fignanda funt, quibus in rei cuiuslibet demonstratione, cum hoc uel illud dicimus, uti folemus. fugiunt enim, nec expectant uel eam demonstrationem, quæ hoc & huius & huic designat: uel appellationem, quæ de his tanquam de existentibus & ftabilibus habeatur. Igitur huiusmodi omnia neq; hoc, neq; illud, fed tale potius, aut tale propter fimilitudinem aliquam appellare debemus. Et ignem quidem ubiq; tale, ac de cæteris quæ gignuntur eodem pacto. At uero illud in quo fieri fingula hæc uidentur, ac deinde diffolui, folum ijs pronomibus quibus hoc uel illud fignamus, appellandum puto. Quale uero quodammodo, calidum fcilicet uel album, uel aliquid tale contrariorum, uel ex contrarijs illud minime appellandum. Sed apertius quod uolumus exponamus. Siquis enim cunctas figuras ex una eademq; auri materia fictas continue in alias & alias reformet, deq; una quadam illarum præfens aliquid quid fit querat, uere admodum & tutiffime refpondere poffumus aurum illud effe: triangulum uero effe aut aliam figuram earum quæ impreffæ eo funt & continuo permutantur, quali reuera funt non licet dicere. Sola quippe illa refponfione tanquam tutiffima contenti effe debemus. Eadem de illa natura quæ cuncta recipit corpora ratio eft: idem femper effe dicenda eft. Siquidem ex propria potentia recedit nunquam. Sufcipit enim femper omnia, nec ullam unquam ijs fimilem ullo pacto fibi formam contrahit. Omnis fanè natura fictioni fubiefta eft, agitataq; ab ingredientibus & figurata quodammodo, aliàs aliter fe habere uidetur. Quæ uero ingrediuntur & exeunt, uere ac femper existentium rerum fimulacra funt, miro & uix explicabili modo ab ipsis rebus quæ uere funt, figurata, quemadmodum deinceps narrabimus. Tria in præfenti genera fumenda funt. Vnum quod gignitur. Aliud à quo gignitur. Aliud à quo fimilitudinem trahit quod nafcitur. Idcirco comparare hæc ita decet. Quod recipit, matris: unde recipit, patri: naturam iftorum mediam, proli. Sed ita intelligendum eft, quod cum effe debeat effigies rerum omni formarum uarietate diftincta, nunq; illud ipfum formationis huius gremium bene erit præparatū, nifi informe fit, & fuaapte natura omnibus formis quas recepturum eft, careat. Nam fi erit alicuius eorum quæ in fe recipit fimile, cum contrariam eius cuius fimile eft naturam aut aliã prorfus fufcipiet, nequaq; eius fimilitudinẽ & effigiem exprimet, cū præ fe tulerit fuã. Quo fit, ut nullam fibi propriã habeat fpeciem, quod eft omnia genera fufcepturū. Vt qui unguenta fua uiter redolentia confefturi funt, humidam materiam quam certo condire odore uolunt, ita præparant, ut odorem nullum proprium habeat: et qui materijs mollibus impreffioniq; cedentibus figuras imprimere aliquas uolunt, nullam omnino priorem in eis figuram apparere patiuntur, fed exactiffima quadam leuigatione eas poliunt: Ita illud quod in omnibus paffim æternorum omnium fimulacris recte figurandū eft, his omnibus formis natura fua carere necelfe eft. Quamobrem uniuerfi, quod & genitum eft, & fenfibus omnibus manifeflum, matrẽ ipfam receptaculumq;, neq; terram, neq; aerem, neq; ignem, neq; aquam effe dicamus, neq; rurfus ex his aliquid conftitutum, aut aliqua ex quibus proprie hæc ipfa fubfiftunt: fed inuifibilem potius fpeciem quandam & informem finum omnium capacem, qui modo quodam ambiguo & uix explicabili diuinæ & intelligibilis naturæ fit particeps. Ipfe quidem comprehendit per fe nullo pacto poteft: fed quantum ex fupradictis naturam eius attingere licet, fic utique recte poffumus dicere: Ignem quidem, partem eius ignitam uideri: humefactam uero partem, aquam: Terram quoq; aeremq; fimiliter, quatenus ipforum fimulacra fufcipit. Sed de his ita diftinguentes ratione confiderare debemus, fit ne ignis aliquis feorfum à materia

Quod ignis
& alia non
funt uere
hoc aliqd
fed tale

Vide ut que
elemēta uo/
cantur ne p
nominibus
quidem mō
firari pof/
fint

Vide ut ma
teria analo/
gia monstra
tur

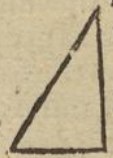
Materia nū
quam rece/
dit à poten/
tia

Quæ in ma
teria fiunt
funt simula
cra rerū ue/
rarum

Vide ut ma
teria eft in/
formis

à materia ipse permanēs in seipso, & cætera quæ sæpe dicimus per seipsa manere: an hæc
 sola sunt, quæ corporis sensu percipimus, & talem in se continent ueritatem, nec ullo pa-
 cto præter hæc ulla sunt uspiam, sed frustra intelligibilē uniuscuiusq; speciem aliquā po-
 nere solemus, nec aliud hæc sunt quàm uerba. Quod quidem neq; ita uel aliter se habere
 temere & sine examinatione asserendum, neq; ad præsentem disputationem natura sua
 prolixam, alia quoq; prolixa, & ad rem minime pertinens addenda uideatur. Ea uero cir- Probat bre-
uiter ideas
esse
 cumscriptione quæ breuibus magna comprehendat, admodum opportuna uidebitur. Ita igitur
 ipse meam hac de re sententiã feram. Si intellectus & uera opinio duo genera sunt, ne-
 cesse est huiusmodi species esse, quæ per se ipsæ sint, & intelligentia potius q̄ sensibus cõ-
 prehendantur. Sin autē ut quibusdã uidetur, uera opinio ab intellectu nihilo differt, omnia
 quæ corporis sensus attingit, certa habenda sunt. Sed opinor duo esse dicenda, quia seor-
 sum sunt facta, & dissimilia sunt. Quippe quorum alterū doctrina nobis insinuat, alterū
 persuasio: & illud quidem semper cum ratione uera, hoc autē sine ratione: illud nulla per-
 suasio mutabile, hoc contra huic mutationi subiectum. Veræ quidē opinionis uir qui-
 libet particeps: Intelligentiæ uero dii quidem omnes, homines uero pauci admodum par Homines
paucos esse
intelligentiæ
participes
 ticipes sunt. Quæ cum ita se habeant, fateri oportet esse speciem quæ semper eadem sit si
 ne ortu atq; interitu, quæ nec in se accipiat quicquã aliud aliunde, nec ipsa procedat ad a-
 liud quicquam, sensuq; corporis nullo percipiatur. atq; hoc est quod ad solam intelligen-
 tiam pertinet, eiusq; intentionis est proprium. Sed est aliquid post hoc quod cum ipso nõ
 ratione, sed nomine conuenit, eiusq; similitudinem gerit, genitum sensibus manifestum,
 quod fertur & sustentat ab alio semper, & in aliquo loco gignitur, rursusq; inde recedit
 opinione per sensus comprehendendum. Tertium genus locus est, qui interit quidē nun Quod ma-
teria est lo-
cus
 quã, sed omnibus quæ gignuntur, sedem exhibet. hic sine tangentis sensu tangitur, adul-
 terina quadã ratione uix opinabilis. Deniq; cum ad hunc animo respicimus, somniamus
 quodãmodo, necessariumq; putamus, ut quicquid est, in aliquo sit loco positũ, regionēq;
 obtineat aliquã: & quod neq; in terra, neq; in cœlo sit, minime esse credimus: atq; has o-
 mnes & similes passionēs à peruigili uereq; existēte natura ipsi huiusmodi somnijs occu-
 pati discernere non ualemus. Ideoq; nec discernere id etiã possumus, quod imaginĩ quidē
 postq; id ipsum in quo facta est nõ ipsius est, sed ea semper alterius fertur simulachrũ, non
 iniuria conuenit ut in alio quodã sit, atq; ita quodãmodo essentiæ fiat particeps, aliter ue-
 ro esse nullo modo possit. Ei autē quod uere est, uera hæc & exquisita ratio suffragat, do-
 cens quod dum res ita se habet, ut hoc quidē aliud sit, & illud aliud, neutrũ in neutro un-
 quam factum unũ simul idem & duo fient. Hæc tandem meæ mentis summatim sententiã
 sit, esse, & ante cœli ortũ ratione triplici fuisse tria hæc, existens, locũ & generationē. Ge-
 nerationis uero nutricem, ignitam & humefactã, terrã item & aeris formas suscipientē,
 passionēq; horũ pedisequas perpetientē, omniformē aspectu uideri. Verum quia nec si-
 milibus neq; ad pondus exæquatis uiribus referta est, nulla ex parte æquilibrem esse, sed
 inæqualiter undiq; uergentem declinantemq; ab illis quidē quæ diximus agitari, rursusq;
 ipsam commotam eadem agitare. Quo pulsũ cõcita in diuersa raptari atq; discerni, perin-
 de ut quæ in frumēti purgatione pistorijs instrumentis iactata atq; excussa discerni uide-
 mus, atq; aliò solida grauiãq; aliò rara & leuiã ferri. Sic illa tũc quatuor genera ab ipso co-
 rum receptaculo instrumēti illius pistorijs instar tumultuante & discernente cõmota, dis-
 similia quæq; à dissimillimis longe separabantur, simillima uero rursus coibant: atq; idcir-
 co etiã ante mundi exornationē sedibus diuisa erãt, sed neq; his ratio inerat, neq; modus.
 At uero ubi cuncta redigi ad modũ placuit, deus ignē primo ac terrã, aeremq; & aquam,
 quæ quidem elementorũ præferebant uestigia, sed ita erant affecta ut par est illa à quibus
 deus abest, distinctis figuris, speciebus, et numeris exornauit. Ea uero apud nos sententiã
 semper rata indubiãq; præ cæteris habeat, quod deus illa cum talia nõ essent, quàm pul- Dispositio-
nes & geni-
tura elemen-
torum
 cherrime optimeq; fieri poterat, ordinauit. Nunc iam dispositionem geniturãq; ipsorum
 singillatim demonstrari conuenit, nouo quidem & inusitato demõstrationis genere, sed
 uobis qui omnes eruditionis ingenuę uias peragrauistis, plano atq; perspicuo. Principio
 quod ignis, & terra, aqua, & aer, corpora sint, nemo utiq; dubitabit. Omnis autem corpo-
 ris species profunditatem habet. Profunditatem uero planis cõstare necessariũ est. Recti-
 tudo porrò planæ basis ex triangulis cõstituitur, atq; trianguli omnes ex duobus initium

habent, habentibus utrisque rectum angulum unum, acutos duos. Quorum alter utrinque anguli recti partem obtinet, æqualibus distincti lateribus: sed in altero inæqualibus inæqualia distribuuntur. Igitur per rationes probabiles necessitati cōiunctas incedentes, ignis ceterorumque corporum huiusmodi ponamus exordium. Superiora uero his horum principia deo nota sunt, atque ei qui dei sit amicus. Videamus igitur qua potissimum ratione quatuor corpora pulcherrima fiant, dissimilia quidem inter se, sed quæ in se inuicem dissoluuntur, & ex se inuicem generentur. Si id comprehenderimus, ueritatem ipsam de generatione ignis terræque & eorum quæ competentī ratione seruata horum media fiunt, tenebimus. Tunc enim nemini concedimus dicenti alicubi esse oculis patentia pulchriora his corpora, quorum quodlibet secundum unum sit genus. Conandum igitur quatuor corporum genera pulchritudine præcellentia constituere, atque ita asserere horum nos naturam sufficienter comprehendisse. E duobus quidem triangulis isosceles, id est qui cruribus constat æqualibus, unicam habet naturam: qui uero altera parte est oblongior, infinitas. Ergo si recte exordiri uolumus, infinitorum quoque pulcherrimum præeligere nos oportet. Ac si quis pulchriorem à se electum ad horum constitutionem afferre uoluerit, eius non tanquam aduersarij, sed tanquam amici sit sententia potior. Vnum itaque reliquis posthabitis, triangulorum multorum pulcherrimum ponimus, à quo æquilater triangulus ex tertio constitit. Ratio uero cur ita sit, prolixior esset. At eum qui diligenti discussione ita esse comperiet, dulce manet uictoriæ præmium. Propositi sane nobis sint duo è multis trianguli, ex quibus ignis ceterorumque corpora composita sunt. Horum unus isosceles sit æqualibus cruribus constans triangulus. Alter uero sit ille qui longius latus semper breuiore latere potentia triplo maius habet. Verum quod securi nimium in superioribus diximus, nunc magis est distinguendum. Videbantur quidem nobis, neque id quidem satis recte, omnia quatuor genera ex se inuicem generari. Profecto quatuor genera ex triangulis quos eligimus generantur. Tria quidem ex uno, inæqualia habente latera. Quartum uero unicum ex triangulo isoscele componitur. Non igitur possunt omnia ita in se inuicem resolui & commutari, ut ex multis paruis pauca ingentia uel conuerso efficiantur. Tria certe possunt. Cum enim ex uno hæc facta sint omnia, quando maiora soluntur, multa exigua ex eisdem constituuntur, paruas congruasque sibi figuras adeptæ. Rursus quando multa per triangulos disperguntur amplificata, unum unius molis faciunt numerum, magnamque aliam speciem unam perficiunt. Hæc utique de mutua ipsorum generatione dicta sint hæctenus. Reliquum est, ut qualis quæque eorum facta sit species, & ex quibus concurrentibus numeris coaceruata, dicamus. Erit utique prima species, quæ ex paucissimis composita fuerit, elementum eius, quod latus oblongius breuiori latere duplo maius habet. Cum uero bini huiusmodi secundum diametrum componantur, terque id fiat, & diametri latera breuiora in idem quasi centrum ducantur, unus triangulus æqualiter ex triangulis numero sex constitit.

Trianguli autem æquilateres quatuor compositi secundum ternos planos angulos, unum solidum faciunt angulum: qui angulum planorum omnium obtusissimum deinceps ortu subsequitur. At qui triangulis huiusmodi quatuor natis prima solida species totius circūferentis distributiua in partes æquales ac similes oritur. Secunda uero ex eisdem quidem triangulis, sed secundum æquilateres triangulos octo constitutis, unum facientibus solidum angulum ex planis quatuor, factisque sex huiusmodi, corpus secundum absoluitur. At tertium ex elementis bis sexaginta copulatis, & angulis solidis duodecim, quorum quilibet quinque planis triangulis æquilateribus continetur, habens uiginti æquilateres bases, nascitur. Iam igitur elementum alterum sic hæctenus ista genuerit. Verum isosceles triangulus quartum generauit naturam secundum quatuor constitutus, & ad centrum rectos congregans angulos, unumque quadrangulum æquilaterem faciens. Sex uero huiusmodi copulati angulos octo solidos, quorum quilibet per tres planos rectos coaptatus est, effecerunt. Corporisque ita constituti figura cubica facta est, sex planis quadrangulos æquilateres bases adeptæ. Est & quinta quedam compositio, qua deus ad uniuersi constitutionem est usus, eaque descripsit & figurauit, quæ contemplatus aliquis non absurde dubitauerit utrum infinitos esse mundos an finitos existimandum sit. Infinitos quidem dicere illius putabit esse proprium, qui nul-

lam

lam rerum cognitione dignarum peritiam habeat. Sed utrum unus mundus an quinque re vera nati sunt inquirere, minus utique putabit absurdum. Ratio quidem nostra unum ipsum verisimili probatione asserit esse natum. Alius uero quis ad alia respiciens aliter opinabitur. Sed haec dimittenda sunt. Et iam genera quatuor a nobis paulo ante digesta, in ignem, terram, aquam, aeremque distribuamus. Terrae cubicam speciem assignemus. Nam omnium quatuor maxime immobilis terra est, & corporalium omnium compacta maxime. Tale uero illud praecipue factum esse necessarium est, quod firmissimas tutissimasque possidet bases. In triangulis porro a principio positus, qui equilateres sunt, firmiorem tutioremque quam inaequilateres basem possident. Et quod ex utroque compositum est planum aequilaterum aequilateri quadrangulum, certe triangulo tam quo ad totum quam quo ad partes stabilius necessario prouenit. Quamobrem si convenientem probabilemque sequi rationem uelimus, terrae id tribuamus: Aquae deinde, quod tribus reliquis est immobilis: igni quod mobilissimum: Aeri medium. Et corpus quidem minimum igni, aquae maximum, aeri medium: acutissimum quoque igni, secundum ab hoc aeri, aquae tertium. Ex his omnibus quod bases paucissimas habet, uelocissimum esse necessarium est. Est enim ad penetrandum promptissimum, quippe cum prorsus sit omnium acutissimum. Leuissimum quoque, cum ex paucissimis partibus eisdem constet. Quod secundum est, secundo loco habeat haec oportet. Tertio tertium. Igitur secundum rectam probabilemque rationem pyramidis species solida elementum semineque sit ignis. Secundam uero generatione speciem aeri, aquae tertiam tribuamus. De his omnibus adeo paruis ita putandum est, quod si singula duntaxat singulorum generum capiantur, nullum eorum propter paruitatem cerni a nobis poterit: si multa inuicem congregentur, eorum moles magnitudinesque cernentur. Quinetiam haec omnia a deo tanta ubique quo ad multitudines, motus, atque potentias proportione exacte ab soluta connexaque sunt, quantam necessitatis natura libens & persuasa capere poterat. Ex omnibus sane quorum genera supra narrauimus, ita merito se res habere uidetur. Terra cum in ignem inciderit, eius acumine dissoluta fertur resoluta in ignem, aut aerem, aut aquam, quousque partes ipsius congressae iterum, sibique inuicem copulatae terram reficiant. Non enim in aliam unquam speciem transmigraret. Aqua praeterea ab igni uel aere diuisa in partes, unum, partibus suis recociliatis, ignis corpus, aeris duo facit: portiones uero aeris, ex una dissoluta parte duo ignis corpora faciunt. Rursus quando ignis ab aere uel aqua uel terra aliqua occupatur, & ipse quidem paucus in multis mouetur, atque in agitatibus pugnat, iactatusque distrahitur, duo corpora ignis in speciem aeris unam coalescunt: dein de superato aere atque disperso, ex totis duobus atque dimidio una aquae tota species coalescit. Denique sic ea rursus consideremus, quoties ab igne comprehensum aliorum genus aliquod angulorum laterumque ipsius acumine scinditur, tum demum discerpi desinit cum in ignis naturam transierit. Simile enim idemque genus quodlibet a simile eodemque minime patitur: quousque uero in aliud permutatur, imbecilliusque cum potentiore luctatur, dissolui non desinit. Rursus quando minora a multis maioribus circumuenta sunt, & pauca lacerata extinguuntur, cum in uincens ideam constitui uelint, cessant extinguere, sicut ex igni aer, ex aere aqua. Quod si in hac transitus fuerit, & aliorum aliquod genus impugnet, non cessant agitata dissolui prius quam aut omnino cum dissolubilia sint depulsa ad cognatum refugiant, aut expugnata in unum quiddam ex multis superanti simile tandem euadant, familiariterque cum uictore permaneant. Enimuero per has passiones sedes uicissim cuncta commutant. Generis namque cuiuslibet multitudines per locum proprium distinguuntur, ob sedis ipsius agitationem. Quae uero dissimilia inuicem facta sunt, propter fluctum concussionemque ad locum eorum quibus similia euasere feruntur. Corpora igitur immixta ac prima ex causis huiusmodi fabricata sunt. Quod autem in eorum speciebus alia quoque innata sunt genera, causa est elementum utriusque constitutio: quae non solum ab initio unum cum magnitudine triangulum peperit, sed etiam maiora & minora tot quidem numero, quot in speciebus sunt genera. Quapropter mixta haec in seipsis atque inuicem, infinitam habent uarietatem: cuius peritos esse eos oportet qui de natura sunt rationem probabilem reddituri. Igitur nisi quis quo pacto & cum quibus una motus & constitutio fiat certe comprehenderit, multa disputationi quae manet a tergo, impedimento futura uidentur. De his partim quidem dictum est, partim uero restat dicendum. In ipsa leni plana que natura motus esse nunquam

quam solet. Nam agitandum absq̄ agituro, uel agitaturum absq̄ agitando difficile est, immo impossibile, reperiri. Motus autem horum omnium minime est. hæc uero leuia plana q̄ esse nunquã possunt. Sic itaq̄ statum quidem in planitie lenitate q̄, motum uero in contraria semper natura ponemus. Inæqualitas porrò naturæ huius est causa, quæ leni plano q̄ contraria est. Inæqualitatis uero generationē iam tractauimus. Sed quoniam modo singula secundum genera non diuisa moueri inuicem ferri q̄ desinunt, nequa q̄ exposuimus. Id ergo deinceps sic explanabimus. Vniuersæ naturæ circuitus cum circulari ambitu suo genera cōplexus sit, & secum ipso congregi studeat, constringit omnia, locū q̄ uacuum relinquī nusquam patitur. Quo circa ignis per omnia maxime penetrauit, deinde aer, utpote qui ipsi tenuitate est proximus, & alia simili ratione deinceps. Quæ em̄ ex maximis partibus sunt composita, uacuitatem quoq̄ in sua constitutione maximam reliquere, minima contra minimam. Coactionis autem ipsius angustia, parua in magnorum contrudit inania. Quare cum parua magnis insinuata sint & ipsa quidem parua quæ magna sunt discernant, maiora uero minora coerceant, omnia sursum deorsum uel in sua loca feruntur. Nam quod libet mutata magnitudine sedē mutat. Sic utiq̄ & has ob causas naturæ lenitati contrariæ semper generatio conseruata horū motum & in presenti & in futuro perpetuum exhibet. Post hæc sciendum est multa esse ignis genera: flammam uidelicet: & quod ab ea est accensum, quod urit quidē, lumen uero nullū oculis affert: quod uel extincta flamma intra illa quæ accensa fuerāt, remanet: Similiter aeris genus aliud purissimum agilissimum q̄, quem ætherem nuncupant: aliud turbulentissimum, caligine nubibus q̄ obscurum: alias q̄ species sine nomine esse putandū est, propter ipsam triangulorū inæqualitatem. Aquæ genera duo sunt præcipua. Vnum humidum, alterum fusile. Humidum quidē, quia generibus aque paruis & inæqualibus cōstat, facile à seipso & ab alio propter inæqualitatis cōditionem & figuræ speciem moueri solet. Quod autem ex grandioribus æqualibus q̄ & lenibus est compositū, stabilius illo. Et graue propter lenē æqualitatem cōpactum est, sed propter ignis penetrantis dissoluentis q̄ impetum æqualitate amissa motus fit particeps: factum q̄ agile mobile q̄, à proximo aere pulsum extensum q̄ per terram duo quædam patitur: nam & liquefcit & in terram decidit. primū illud molis, purgatio, hoc fluxus cognominatur. Rursus igne hinc euolante, quippe cum non fiat in uacuum exitus, proximus aer pulsus mobilem adhuc molem humidam in ignis sedes impellit, ipsi q̄ ipsam commiscet. Moles deniq̄ cōpulsā, iterum q̄ lenem æqualitatē adeptā, cum ignis inæqualitatis artifex iam abierit, in idem secū coaceruat: atq̄ ignis abscessum frige factionē, copulā uero congressum q̄ igne abeunte factum conglutinationē gelidā q̄ rigiditatem uocamus. Ex his uero quas aquas fusiles appellauimus, quod ex tenuissimis lenissimis q̄ fit densissimum, uniforme, splendidum, flauum q̄, preciosissima res est, aurum florens per petram compactum est. Auri autem ramus propter densitatem durissimus & nigro præterea colore suffusus, adamas appellatur. Sed quod auro proximas habet partes, plures q̄ una species cōtinet, auro quoq̄ densius, & terrenæ partis pauce tenuis q̄ particeps, adeo ut asperius durius q̄ sit, uerum ex eo quod interualla intrinsecus habet magna, leuius est: hoc genus nitentium concretarum q̄ aquarum unum est atq̄ æs nominatur. At quando terrena pars huic immixta propter uetustatem à cæteris partibus eius secernitur, ad extremam q̄ emissā superficiē per se ipsa aspectui patet, rubigo iam nascitur: Cætera generis eiusdem uerissimilibus rationibus assequi, haudquaquã laboriosum est. Quod si quis remittendi studij gratia rationibus eorum quæ semper sunt intermissis considerauerit uerissimiles de generatione probationes, atq̄ eiusmodi cōsideratione sine peccentia accessione delectetur, moderatum in uita prudentem q̄ ludum cōsequetur. His utiq̄ nunc ita concessis, deinceps quæ de eisdem probabilia uidebuntur, ita percurrenda uidentur. Igni sæpe miscetur aquæ pars tenuis, atq̄ humida fluida q̄, sic ideo nominata, quia lubrica terra circumfluit: mollis quoq̄ ob eam causam, quia eius bases minus firmæ stabiles q̄ quam terræ, facile cedunt atq̄ labuntur. Hæc quando ab igni destituta, ab aere quoq̄ deseritur, fit lenior, & alienis expressis cogitur in seipsam: atq̄ ita compacta, si supra terram id contigerit, grando fit: si in terra, glacies: quæ quidem tunc fiunt cum riget cohaerescit q̄ maxime gelu: cum uero minus congelatur, si supra terram accidit, nix: si in terra ex rore crassior facta, pruina. Verum quando plurimæ aquæ species inuicē commiscetur

Ignis multa genera

Aeris multa genera

Generatio- nes metallo- rum & adamantis

De grandine, glacie, niue, pruina

miscentur, uniuersum aliud genus à terra per arbores stillans, liquor humorq; uocatur. Li-
 quores uero singuli propter mixtionis dissimilitudinem nacti multa quidem alia sine no-
 mine faciunt genera, sed quatuor igneae species euidenter & perspicuae maxime, sortitae
 sunt nomina. Quod enim animam simul cum corpore calefacit, uinum dicitur. Quod ue-
 ro lene est, discernitq; uisum, ideoq; aspectu splendidum, atq; nitens, & pingue nobis ap-
 paret, uncta & olearia species est, pix, gummi, & oleum caeteraq; id genus. At quod oris
 angustos meatus ad penetralia usq; naturae perfundit, hac uel dulcedinem adhibens, mel
 communiter nuncupatur. Deniq; quod carnem dissoluit uritq; & spumeum est ex omni-
 bus secretum liquoribus, succus uocat. Terrae uero species per aquam emergens hoc mo-
 do fit lapis. Congelata enim aqua quando in commixtione deficit, in aeris speciem tran-
 sit: hic aer in suum locum recurrit, uacuum autem ipsorum nihil, proximum ergo aerem
 pulsat. Ille si grauis sit pulsus, circumfususq; terrenae molis, uehementer illidit, seq; ipsum in
 eas sedes unde nouus ascenderat aer, conducit. Terra deniq; ab aere indissolubiliter cum
 aqua coacta, lapides concreat, pulchriores quidem illos, qui perspicue ex aequalibus pla-
 nisq; partibus emicant, deformiores uero qui contra. Vbi uero ignis acumine humor omnis
 resoluitur, corpusq; illo aridius redditur, ea restat species, quae solida uocatur futilisq; tel-
 lus. Quandoq; etiam humore relicto, terraeq; fusili per ignem facta, ac deinde accedente
 gelu, niger fit lapis. Quando uero id ipsum similiter ex commixtione multo priuatur humore,
 sed tenuioribus terrae partibus constat, falsum q; est, & semiglaciatale fit, perq; aquam emergit, par-
 tim quidem olei terraeq; purgatoriu genus, nitru dicit, partim uero quotidiano uictui como-
 dissimu legitime, sal deo amicu corpus. At enim communia ex utrisq; aqua quidem non solu-
 bilia, igni uero propter tale aliquid ita coagulantur. Ipsas terrae moles, ignis & aer non li-
 quefacit. Cum enim duo haec tenuissima sint, & uacuitatibus terrae minutiora, ita per ca-
 pacissimos eius meatus sine ulla uolentia permanant, ut neq; eam dissoluant, neq; liquefa-
 ciant. Aquae uero partes quia maiores sunt, uolento fluxu liquefaciunt. Terram itaq; male
 compactam sic sola aqua uel soluit, compacta uero duntaxat ignis, nihil enim praeter ignem hanc
 penetrat. Aquae rursus coactione, uolentissimam quidem solus ignis, debiliore uero utraq;
 & ignis & aer diffundunt, aer inquam per uacua, ignis etiam per triangulos. Aerem uero uel co-
 strictum, nihil nisi per elementum soluit: sine uel coherentem solus resoluit ignis. Corpora
 ex aqua terraeq; ita composita ut aqua terrae inania uel coarctata obstruat, sic prorsus se habent:
 ut aqua exterior influere per ea non possit, ideoq; minime liquefaciat, sed ignis aquae mea-
 tus penetrans quemadmodum & aqua terrae inania, atq; ita aquam afficiens ut ignis ae-
 rem, communi corpori liquefactionis causam praebet. Haec uero partim aquae minus habent
 quam terra, quemadmodum uitri genus, & lapides illi qui fusiles appellantur: partim
 contra plus aquae, qualia sunt omnia quae coagulantur sunt, caeteraq; euadunt, & uapores
 emittunt. Haecenus eas species quae figuris, commutationibusq; inuicem uariantur, pe-
 ne iam demonstraui: quas uero ob causas passiones earum nascantur, deinceps demon-
 strare conabimur. Principio sensum his quae dicta sunt, adesse semper oportet. Carnis ue-
 ro & eorum quae ad carnem attinent, generationem, animae quoq; quantum mortale est,
 nondum declarauimus. Sunt enim haec a passionibus quaecumq; cum sensu sunt, minime
 separata, & illae sine his exponi sufficere non possunt, simul uero expleri ferme nequeunt.
 Prima igitur alia ponenda sunt: deniq; quae sequuntur, expedienda. Ut ergo deinceps in
 disputando genera passiones ipsae sequantur, prima nobis extent quae ad corpus & ani-
 mam pertinent. In primis qua ratione ignis calidus dicitur, uideamus. quod ita demum per-
 spiciemus, si discretionem diuisionemq; ab eo in nostro corpore factam consideremus, quod
 enim acumen quoddam ea passio est, ferme est omnibus manifestum. Tenuitate uero an-
 gulum laterumq; subtilitate, paruitatem particularum, motus uelocitatem, quibus o-
 mnibus uehementer & penetrans est, uelociterq; quod occurrit, diuidit semper & dissipat co-
 siderare debemus, figuram ipsius generationem memoria repetentes. ea quippe, non alia na-
 tura corpora nostra diuidens, & in partes exiguas partiens, merito passionem illam quae
 legitime calor nominatur, inducit. Contraria uero huic passio licet cuiq; manifesta, sua ta-
 men explanatione non careat. humidam namq; partes corporum, partibus nostris humidis
 grandiores, cum in corpus influunt nostrum, minores quidem partes extrudunt, sed in ea-
 rum sedes sese insinuare non possunt, humorem autem nostrum coagulant, atq; ex inae-
 quali

Liquores
quatuorDe lapide,
nitro, sale,
uitro & ca-
terisCur ignis
calidus, &
de caliditate

De frigore

quali & agitato immobilem propter equalitatem coagulūq; faciunt, inq; angustum co-
gunt. Quod autem præter naturam coactum est, secundum naturam renititur, seq; reuo-
cat in contrarium. In hac reuocatione quassationeq; tremor rigorq; consistit: omnisq; hu-
iusmodi passio, frigus, quodūe eam infert, frigidum nominat. Durum autē dicimus illud
De duro & molli cui caro nostra cedit, molle quod carni: resq; ipsas inuicem & duras & molles, eadem ra-
tione uocamus. Cedit autem quicquid paruo nititur. Quod uero ex triangularibus basi-
bus firmamentisq; est, utpote plano uehementer innixum, renititur maxime atq; resistit:
quodūe summopere densum est, contra uenientia uehementer repercutit. Graue præte-
rea & leue cum ea natura simul quæ sursum deorsum' ue dicitur, commodissime declara-
bitur. Sed illud dictu absurdum est, esse duo quædam natura loca à se inuicem longo in-
Deorsum & sursum teruallo distincta: & unum quidem deorsum uocari, ad quem locum ea deferantur omnia
quæcunq; molem quandam corporis habent: alterum uero sursum, ad quē ui omnia mo-
ueantur. Cum enim cælum omne rotundum sit, quæcunq; à medio æque distantia extre-
ma facta sunt, similiter esse oportet extrema. Mediū quoq; æqualibus lineis ab extremis
undiq; distans, eregione æque omnia respicit. Quoniā igitur ita mundus dispositus est, si-
quis dictorum quicquam sursum esse dixerit uel deorsum, non iniuria errare uidebitur.
Medius enim locus in ipso, neq; sursum, neq; deorsum dici debet, sed medius. Quod rur-
sus undiq; circuit, neq; medium est, neq; partem in se habet aliam ab alia differētem, quo
ad ipsum medium, & omnino quicquid sit eregione locatū. Ei uero quod suis ipsius simil-
limum est, contraria nomina iure nullus attribuet. Siquid enim solidum æquilibratumq;
in uniuersi medio sit, ad nullam extremorū partem propter perfectam ipsorum similitu-
dinē declinabit: at si quis circa illud obambulet, sæpe sibi met plantis stabit oppositis, ean-
demq; illius partem, tum sursum, tum deorsum uocabit. Ita q; uniuersum quemadmodum
paulo ante diximus, cum sit rotundum, locum habere superiorē aut inferiore uir pru-
dens minime affirmabit. Sed unde nomina sunt ista, & in quibus ea intuiti ex illis ad mū-
dum totum transtulimus, huiusmodi quædam in primis ponentes, inuestigemus. Si quis
in ea mundi regione quam ut plurimum sortitus est ignis, & ad quam undiq; fertur, in-
deat, uimq; aliquam nanciscatur, per quam ignis partes arripiat libretq;, aut ubi in stateræ
lancibus collocauit, ut deorsum in dissimilem detorqueat aerem, constat plane minorem
ignis portionem maiori facilius coactum iri. Vbi enim duo simul uno robore suspendun-
tur, minus quidem magis, plus autem minus inferenti uim cedit. Et unum quidem graue
deorsumq; ferri dicitur, alterum uero sursum ac leue. Idem nobis terram habitantibus ac-
cidit. Nam terræ innixi, perq; eam gradientes, terrena genera inuicem separamus atq; di-
stinguimus, & sæpe terram in dissimilem aerem facimus uiolenter, præterq; naturam, sæ-
pe partes utraq; cognatæ naturæ participes. Hic portio minor facilius quàm maior ad
dissimilē locum iacta, prius uiolentiæ cedit, eamq; leuē cognominauimus: & locum ad
quem compellimus, sursum. Contrariam his affectionem graue quiddam, atq; deorsum.
Hæc itaq; differre inuicem necessarium est, propterea quod generum multitudines lo-
cum alijs contrarium obtinent. Quod enim in alio loco leue est, leui quod in loco est con-
trario: & graue similiter graui: & ei quod deorsum dicit, id quod deorsum: ei q; quod sur-
sum, id quod dicitur sursum. omnia enim hæc transuersa inuicem & contraria ac penitus
differentia esse fieriq; reperientur. Vnum tamen id de his omnibus cogitandum, quod uia
gressioq; singulorum ad simile atq; cognatum ferēs, graue facit id quod fertur: locum ue-
ro in quem tale quid fertur, deorsum. Quæ aliter se habent, aliter efficit. Harū igitur pas-
sionum huiusmodi quædam dictæ sint causæ. Lenis item & asperæ passionis causam qui
De leni & aspero libet intuitus aperire alijs poterit. Durities enim hanc inæqualitati permixta, illā uero æ-
qualitas exhibet densitati. Sed earum passionum quæ circa totum corpus cōmuniter ac-
De uoluptate & dolore cidunt, ea restat maxima quæ uoluptatis dolorisq; est causa in his quæ diximus. Similiter
quæcunq; per corporis partes sensibus parent, doloresq; & uoluptates cient. Ita igitur o-
mnis tam sensibilis quàm insensibilis passiōis, causas capiamus, in primis memoria repe-
tentes quod de ea natura quæ facile mouetur, deq; ea quæ mouetur difficile, supra distin-
ximus. hoc enim pacto ea persequi debemus omnia quæ cōprehendere cupimus. Quan-
do in id qd facile moueri solet, aliqua uel breuis incidit passio, pars eius quælibet sequen-
tibus partibus undiq; passionem ipsam transfundit, quousq; ad prudentiæ sedem perue-
niatur

niatur: ubi per hos quasi nuncios potentia illius quod passionem intulit, noscitur. Quod vero contra est affectum, & immobile quodammodo permanet; circularē illam transfusionē non habet: & ipsum quidem patitur solum, proxima vero minime mouet. Quapropter cum partes aliā alijs passionem primā non impertiant, totumq; animal hinc minime agitur, sensus expers id quod patitur extat. Id profectō circa ossa capillosq; & reliquas partes quā terrenā ut plurimum in nobis sunt, accidit. Visus uero & auditus instrumenta aliter omnino efficiunt, quia illis ignis aerisq; uis maxima inest. Quod praeterea ad uoluptatem attinet & dolorē, ita consideretur. Passio uiolenter praeter naturam abunde simulq; nobis illata, molesta fit. Rursus quā in naturam abunde simulq; reuertitur, dulcis; quā contra fit, contra. Passio uero magna cum facilitate illata sentitur quidem maxime, uoluptatis autē & doloris minime particeps, huiusmodi sunt, quā ex aspectu proueniūt. Cui quidem corpus nostrum cognatum fieri in die supra narrauimus, huic adustiones sectiones ue & quęcunq; passiones huiusmodi, dolorem non inferunt, nec etiam quādo in suam speciem fit restitutio, uoluptatē. Sensus tamen uehementes clarissimiq; ipsi competunt, quatenus aliquid patitur, incurritq; in aliquid & attingit. Violētia siquidem huius, discretioni cōcretioni ue nulla penitus inest. Corpora uero ex partibus grandioribus cōstituta, & uix agenti cedentia, quando motiones illatas in totum corpus trañciunt, uoluptates doloresq; continent: quando uidelicet ē suo statu mouentur, dolores: quando redeunt, uoluptates. Quęcunq; paulatim abscessus euacuationesq; sui perpetiuntur, repletiones uero simul atq; abunde, cum euacuationis quidem sensum habeant nullum, repletionis autem habeant, mortalitate ipsius potentia dolores nullos, uoluptates uero maximas afferunt. Quod ex suauium odorum perceptione cognoscitur. At quā ē sua natura simul & abunde pelluntur, paulatim uero uix in eam restituntur, contra quā superiora affici solent. hoc plane in secandis urendisq; membris apparet. Iam communes toti corpori passiones, easq; inferentium cognomē attractauimus. Nūc igitur eas quā certis nostri corporis partibus accedunt, & unde proueniunt, quibus ue causis inferūtur, pro uiribus exponamus. Principio quā supra quando de humoribus agebamus reliquimus, cum linguā passiones sint, si quomodo possumus declaremus. Videntur autem hęc quemadmodum & alia multa discretionibus quibusdam & concretionibus fieri, ac praeterea lenitate asperitateq; magis quā cætera uti. Tenduntur à lingua uenā ad cordis sedem, saporum nunciā: in quas siqua ita inciderint ut humidam carnis mollitiē penetrantia terrestri sua natura modice liquefacta, uenas ipsas contrahant arefaciantq;, sapes huiusmodi pariunt. Videlicet si asperiora sunt acerbos acresq;: sin aspera minus, austeros & ponticos. Sapes Quā & illas purgant, & siqua linguā inhærescunt, abluunt, si ultra modum id faciant, naturaq; ipsius nonnihil liquefaciant, qualis est in nitro potentia, amara omnia nominātur. Sinautem uim nitro temperatiorem habent, leniusq; abstergunt, salsa sine amaritudinis asperitate, magisq; amica nobis apparent. Quā autē applicata oris caliditati, ab eoq; mollita & feruefacta ipsum uicissim feruefaciūt, suaq; leuitate sursum ad sensus capitis eleuantur, suoq; attractu singula diuidunt, propter huiusmodi uires acuta uocātur. Quādoq; uero hęc eadem ex putredine attenuata angustas uenas ingrediunt, coguntq; partes interiores tam terrenas quā quodammodo aereas iactatas inuicem cōmisceri, permixtasq; circūlabi alias, & alias ingredi, ingressuq; suo penetratas cōcauas tenfasq; efficere, ubi cōcauus & ampullosus humor aeri circumfunditur, isq; humor alias terreus quoquo modo est, alias purus, fitq; ex aqua cōcaua uasculum aeris humidum atq; clarum. Sed quod ex pura nascitur aqua, perlucet undiq;, ampullaq; uocatur. Quod autem ex lutulento magis humore simul agitato quidem elatoq; & circumtenso conficitur, ebullitio, bulla, fermentumq; dicitur. harum omnium passionum causa acida qualitas appellatur. His omnibus quę de his dicta sunt contraria passio, à contraria causa proficiscitur. Quādo uero ingrediētium qualitas humida est linguā qualitati naturaliter concors & cōsentanea, ac lenit mollitq; eam, contractamq; demulcet asperitatem, & quā in nobis praeter naturā contracta uel sparsa fuerunt, relaxat uel colligit, ac summatim naturalem singulis restituit habitum, suaue huiusmodi omne amicumq; est omnibus, uiolentarum quoq; passionū medicina atq; remedium, dulceq; uocatur. Circa narium uim species nō sunt. Semigenia enim odorum natura, Speciei uero nulli competit odorem ullum habere. Sed nostrę circa De odore

hæc uenæ ad terræ & aquæ genera angustiores sunt, ad ignis uero aerisq; genera latiores. Quocirca nemo unquam istorum aliquem sensit odorem. Sed in madefactione quorundam, uel putredine, uel liquefactione, uel euaporatione gignuntur odores. Cum enim in aerem aqua uel aer in aquam transit, in medio istorum odores fiunt, omnisq; odor aut fumus est, aut caligo. Sed horum quod ex aere mutatur in aquam, caligo: quod uero ex aqua in aerem, fumus. hinc fit ut aqua odores tenuiores sint, aere crassiores. Quod maxime perspicuum fit, quando certa quadam re naribus occurrente aliquis in seipsum uehementer spiritum retrahit. Tunc sane nullus simul influit odor, spiritus autem ab odore nudus solus sequitur. Duæ igitur hæ in his uarietates absq; nomine sunt, nec ex pluribus, nec ex simplicibus speciebus; sed duo ibi nomina tantum manifesta sunt, suauis scilicet & molestum. Hoc quidem distubat uiolatq; omnem eam capacitatem quæ à summo capitis uertice ad umbilicum protenditur. Illud uero eandem mulcet, & amico quodam ingressu naturalem eius seruat habitum. Tertiam præterea uim sentiendi, auditum uidelicet, ita considerare debemus, ut quibus ex causis passionibus eius proueniant, exponamus. Omnino igitur uocem ponamus pulsationem quædam ab aere, per aures cerebrumq; & sanguinem usq; ad animam penetrantem. Natam quoq; ex ea motionem incipientem à capite, & in sedem iecoris delinentem, auditum uocemus. Motio quidem uelox, acuta prouenit: tarda, grauis. Vna æqualis atq; lenis, contraria uero aspera. Magna quæ multa, parua quæ pauca. Harum uocum cõcordiam consonantiasq; in sequentibus declarabimus. Sequitur quartum sentiendi genus exponendum, quod uarietatem in se plurimam cõtinet: & quæ sub eo sunt omnia, colores uocantur. Est autem color ueluti flammula quædam fulgorq; à singulis corporibus emanãs, partes habēs uisui ad sentiendum accommodatas. Causas uero ex quibus uisus gignit, supra tractauimus. Nunc de coloribus potissimū hoc pacto probabilia dicenda uident. Quæ ab alijs delata partibus, in aspectum cadunt, partim minora, partim maiora, partim uisus ipsius partibus æqualia sunt. Aequalia quidem sentiri nō possunt, quæ diaphana, id est utrinq; perspicua nominantur. Minora uero aut maiora partim discernere, partim contrahere uisum dicimus, instar eorū quæ caliditate uel trigiditate carnem, aut eorum quæ acrimonia uel acumine caliditate uel linguam contrahunt uel discernunt. Atq; ea quæ uisum sic afficiunt alba nigra uel uocamus, quæ quidem passionibus eorū sunt, quæ modo narrabam, & illorū quidem germana eademq; quodammodo, sed in genere alio, diuersa tamen propter has causas esse uidentur. Sic utiq; appellanda sunt ista, quod uisum disgregat, album: nigrum uero, quod cõgregat. Motionem profecto acutioris alteriusq; generis ignis, incidentem dispergentemq; uisum usq; ad oculos, orbisq; ipsos oculorum meatusq; uel diuerberantem, liquefacientemq; ignem esse dicimus ex opposito obuiantem, cuius occursum lacryma, corpus ex igni & aqua mixtum, effunditur. Et uno quidem igne uelut è coruscatione quadam exiliente, altero uero penetrante, & ab humore extincto, uarij creantur ex huiusmodi mixtione colores: atq; ipsam passionem fulgorem coruscationemq; uocamus: quod uel id facit, splendidum atq; coruscum. Horum medium ignis genus ad oculorum humorem perueniens, illiq; se miscens, minime quidem coruscum, sed ex ipsa ignei radij ad humorem admixtione, sanguineum creante colorem, rubeum nominauimus. Splendidum albumq; rubeo mixtum flauum procreat. Quo autem menturæ modo singula singulis misceantur, etiam si quis nouerit, narrare prudentis non est, præsertim cum neq; necessariam, neque uerisimilem de his rationem afferre uillo modo possit. Rubeum cum albo nigroq;, purpureum generat. Paulo obscurior moreus luteolusq; fit color, quando his inuicem conflatis adustisq; magis est adiuncta nigredo. Fuluum flauis fuscisq; temperatione producit. Fuscum uero albi & nigri confusione. Pallorem albi flauisq; copula generat. Splendidum albo adiunctum plurimaq; obfusum nigredine cæruleum efficit. Cæruleum cum albo glaucum creat. Fului nigriq; temperie color uiridis nascitur. Cætera ferme ex his omnia manifesta fiunt. Si quis enim superiores mixtiones imitatus reliquos colores exequit, probabilibus rationibus disputabit. At si quis horum discussionem probationemq; opere ipso aggredietur, quid inter humanam diuinamq; naturam intersit, ignorare uidebitur. Nempe deus multa in unum colligere, rursusq; unum in multa producere sufficiens est. scit enim simul ac potest. Homo autem nullus qui alterutrum ualeat, aut est nunc, aut unquam erit. Hæc sane omnia ita tunc naturaliter affecta ex
necessi-

De auditu

De coloribus

necessitate ille pulcherrimi optimiq; operis fabricator in his que gignebatur assumebat, quando deum seipso sufficientem, & perfectissimum generabat: utens quidem causis ad hæc ministris, quod autem bene se habebat, ipse in singulis agens. *Duae causa- rum species* Duae enim causarum species distinguere decet. Vnam quidem necessariam, alteram uero diuinam. Ac diuinam in omnibus querere, ut beatam uitam quoad naturam nostram possibile est, adipiscamur. Necessariam quoque causam illorum gratia perscrutari. Cogitare enim oportet absque his illa in quibus studium ponimus, non posse intelligi, uel comprehendere, uel quomocumque aliter percipi. Quoniam uero nobis in presentia ueluti fabricis materia subiacet, causarum uidelicet genera uicem ferme iam preparatae materiae obtinentia, ex quibus est sequens disputatio contextenda, rursus ad principium breuiter redeamus, citoque illuc regrediamur, unde hucusque processimus, atque ita demum finem apicemque disputationi, qualem superiora exigunt, imponamus. Quemadmodum ab initio diximus, cum hæc ordine carerent, singulis deus, & ad sese, & ad alia inuicem eatenus modum rationemque proportionis indidit, quatenus suscipere singula poterant. Tunc profecto nihil erat ordinis, nisi forte casu aliquo, particeps: nec quicquam tunc aqua uel ignis uel aliud aliquid eorum que modo apud nos nominantur, iure uocandum erat. Verum hæc primum omnia exornauit, deinde ex his hoc uniuersum constituit, animal unum, animalia in se omnia mortalia & immortalia continens. Et diuinorum quidem ipse est auctor, mortalium uero generationem natis suis tradidit absolendam. Illi igitur suum imitati parentem, principiumque animae immortale suscipientes, animam ipsam mortali corpore clauserunt, totumque corpus animae, quasi uehiculum subdidere, atque in eo aliam animae speciem mortalem fabricauerunt, que grauibus necessariisque perturbatio *Perturbatio nes* perturbatio nibus afficeretur. Quarum prima foret uoluptas esca maxima mali, Dolor deinde fuga impedimentumque bonorum, Audacia praeterea metusque consultores amentes: accederet & implacabilis iracundia, Spes etiam blanda conciliatrixque cum irrationali sensu, amoreque omnium inuasore. Illi ergo hæc miscentes necessario mortale genus composuerunt. Ceterum ne diuinum ulla mortalium contagione, nisi quantum summa necessitas cogeret, pollueretur, seorsum ab illo in alia corporis sede mortale collocauerunt: atque a pectore caput, ceruice & collo interiecto separauerunt. In pectore igitur & thorace mortale genus animae posuerunt: cumque id naturaliter partim melius, partim deterius esset, disposuerunt rursus thoracis capacitatem, discernensque sedem tanquam uirorum alteram, alteram foeminarum. Cartilagine enim quadam nomine diaphragma, quod etiam phrenas uocant, inter hæc mediam interiecerunt. Partem igitur animae fortitudinis iracundiaeque participem *Diaphragma* contentiosamque capiti propinquior fecere inter diaphragma ceruicemque mediam, ut hæc obediens rationi, una cum ipsa cupiditatum genus ui illata coerceat, si quando rationis in arce capitis habitantis iussa cupiditas respuat. Cor uero uenarum originem fontemque sanguinis per omne corpus impetu quodam manantis in stipatorum regione suspendere uoluerunt: ut quando irae uis exardescit, ratione nunciante siquid extrinsecus iniuste fiat, uel *Cor uenarum origo, & sanguinis fons* intrinsecus aliqua concupiscentia turbet, tunc celeriter per angustos quoslibet meatus quicquid in corpore sensus est particeps, iussa minasque persentiat, atque ita obediat obsequaturque omnino, toleretque in omnibus prestantissimi illius imperium. Cum uero cognoscerent cor rerum terribilium obiectu trepidaturum, & ira saepius flagraturum, idque opus omne per ignem fore, æstus huiusmodi temperandi gratia, pulmonum tegmen cordi adhibuerunt, molle primum atque exangue, deinde cauis extrinsecus fistulis spongiae instar distinctum, ut spiritu potuque hausto cordis ardorem huiusmodi respiratione & refrigerio tepesciat. Quam ob causam arterias tanquam aquaeductus per pulmonum substantiam deriuauerunt, eamque cordi, quasi mollem saltum circundedere: ut quando nimia feruet ira, inde ad faciliorem obedientiam temperatum deferueat, sedatoque tumultu rationi facilius cum ira ministrare & obsequi ualeat. Postremo eam animae partem, quae esculenta & poculenta cupit, & reliqua omnino quibus corpus indiget concupiscit, medietati inter diaphragma & umbilicum applicauerunt: ubi quoddam quasi praesepe ad totius corporis alimoniam extare uolebant, & ibidem illam uim animae tanquam agreste animal alligauerunt. Hic sane illam corpus suum alere necessarium est, si quidem mortale quandoque futurum est genus. Vt ergo ad praesepe semper illa pascatur, habitetque procul a consultore, ideoque illum clamore & strepitu suo minime turbet, sed permittat praecipuum nostri ducem tran-

quillo in otio communi omnium utilitati cōsulere, regionem idcirco inferiorem ipsi habitandum dī dedisse uidetur. quoniam uero uidebat deus partē illam animę talem fore, ut rationem non exaudiret; & si quo sensu pulsaretur, nullo modo rationibus obtemperaret, sed simulachris uisisq; nocte dieq; maxime raperet: idcirco naturā iecoris procreauit, & in eius habitationem disposuit, densam inquam naturam, lenem, claram, dulcē, & amaritudinis non expertem: ut cognitionum ex mente descendens potentia in ipso iecore uelut in speculo figuras suscipiente, aspectuq; simulacra reddente, quandoq; recepta terreat ipsum, quandoq; cognata amaritudinis parte usa, minasq; intendens, & toti repente suffusa iecori felleos terribilesq; colores ostentat: contrahens præterea ipsum rugosum & asperum totū reddat, ac fibras eius, bilem, eiusq; uentriculum, & uenas quæ portæ uocantur, sic afficiat, ut partim ex habitu recto deflectens atq; cōtorquens, partim obstruens & concludens, dolores detrimētāq; præbeat. At rursus quando mansuetudinis ex mēte inspiratio cōtraria uisa effingit, amaritudinē quidē sedans ex eo quod aduersam sibi naturam neq; cedere neq; attingere uelit, dulcedine uero illi ingenita utens, & omnia recta, lenia, libera in ipso digerens: tunc sane pacatā mansuetamq; partem animæ in iecore habitantem facit, adeo ut etiā in somno moderate affecta sit, uaticiniūq; utatur, quando rationis prudentiāq; est expertis. Qui enim nos cōposuerunt paterni illius mādātī memores, quo mortale genus præceperat quā optimum pro uiribus fieri, ita deteriorē nostrī partem instituerunt, ut ipsa quoq; ueritatis foret quodā modo particeps. siquidem in ea expleri uaticiniū statuerunt. Quod autem dementiæ humanæ deus diuinandi uim dederit, illud argumento esse nobis potest, quod nemo dum sanæ mentis est, diuinum & uerū uaticiniū ullum assequitur, sed cum uel somno prudētię uis præpedita est, uel oppressa morbo, uel diuino aliquo raptu è suo statu dimota, fieri diuinatio solet. Prudētis uero dū taxat officium est, quæ à fatidico furenteq; ingenio dormiendo uel uigilando pronuntiata sunt, intelligere: & quæcūq; uisa illuxerint, ratiocinatione ita discernere, ut qua quidq; ratione, & cui futurum aliquid, uel præteritum, præsens uel bonum uel malum portendere uideatur, explanet. illius autem qui mansit manetq; adhuc in furore, non est officium quæ uiderit aut protulerit iudicare. Scitum profecto præscitum id dictum: Agere sua, seq; ipsum cognoscere, solius prudētiæ est opus. Hinc lex iubet diuinis uaticinijs iudices præesse prophetas, quos Vates quidam nominant, ignorantes prorsus eos oraculorum uisorumq; quæ obscuris uoluminibus inuoluuntur, interpretes esse, non uates. Quare qui uaticinia iudicant, non uates illi quidem sed propheta, id est uaticiniorum interpretes pronuntiatoresq; uocandi. Atq; iecoris quidem natura ob hanc causam talis facta est, et in ea sede qua diximus collocata, diuinationis scilicet gratia. Ac etiam uiuente unoquoq; talia signa clariora exprimi solent: uita uero privato, cæcitas accidit, nec euidens quicquam sit uaticinijs signum. Proximum huic ad sinistram locatū est huius gratia membrum, ut purum hoc semper clarumq; reddat, & instar speculi nitens atq; perspicuum, ad imaginesq; exprimendas accommodatum. Quapropter quādo propter corporis morbum sordibus iecur abundat, lienis raritas id purgans, eas combibit, cum membrum hoc concuum sit & exangue. Vnde purgamentis impletum, excrescit tumetq; sanie. Ac rursus cum mundatum corpus est, restrictum in seipsum considet. Quid igitur anima mortale, quid diuinum habeat, & ubi, & quibuscum, & quare hæc inter se disiuncta sint, diximus. At quod reuera ita sit ut diximus, ita demum asseremus, si diuinum confirmaret oraculum: quod uero uerisimile sit ita esse, & nunc & deinceps diligentius etiam inuestigando asserere non dubitamus, atq; in præsentia ita sit nobis assertum. Quod autem hæc sequitur, similiter est tractandum. Reliquum est enim qua ratione cætera corporis membra digesta sunt, enarrare. Itaq; hæc potissimum ratione constare hæc decet. Cognoscebant illi profecto nostri generis fabricatores nos ad cibum potumq; intemperatos fore, ac propter ingluuiem plus quā modus aut necessitas postularit, ex his sumptuosos. Igitur ne subitus propter morbos interitus proueniret, atq; ita imperfectū mox genus mortale defineret, inferiorem uentrem fabricauerunt ad esculentorum poculentorum uel superabundantiam capiendam. Eum præterea spiris intestinorum circumplicauerunt, ne subito alimenta nobis assumpta defluerent, ac rursus noui alimenti confestim necessitas immineret. Ob illam enim inexplebilem perpetuamq; uoraginem genus nostrum philosophiē musicęq; & mode-

Prudentis
opus

Iecur

De liene

De intesti-
nis eorūq;
spiris

& moderationis omnis expertum relictum fuisset, illi parti quæ in nobis diuinissima est, minime obsecutum. Ossium uero & carnis cæterorumque huiusmodi ita est natura composita. De ossibus & carne
 His nempe omnibus medullæ generatio initium præbuit. Vincula enim uitæ illius quæ anima corpori iuncta ducit, applicata medullæ, ex ea per omne diducta, uincunt fulciuntque corporis nostri constructionem. Ipsa uero medulla est ex alijs generata. Sunt quidam trianguli primi quidam & inflexi, lenesque ad ignis, aeris, aquæ, terræ, exactissimam generationem accommodatissimi: e quorum generibus singulis deus secernens singulos, & inuicem con-
 temperatos permiscens, totius generationis mortalium sementem fomitemque constituit, dum medullæ ex his substantiam procrearet. Postea uero ferens in ea, animarum genera alligauit. Figuras præterea quotcumque & qualescunque ex singulis speciebus adesse medullæ oportuit, tot penitus, atque tales statim in prima illa distributione distinxit. Et illam quidem medullæ partem in quam uelut agrum quendam diuinum semen iaciendum erat, globosam & undique teretem finxit: atque encephalum, id est cerebrum, idcirco uoluit nominari, quia unoquoque animali denique absoluto uasculum cerebri capax, cephalum, id est caput, uocandum erat. Quod autem reliquas mortalesque animæ uires comprehensurum erat, rotundis simul oblongisque figuris ornauit, totumque medullam uoluit nominari: atque ex ijs quasi quibusdam ancoris iaciens totius animæ uincula, circa illas iam uniuersum nostrum corpus absoluit, ossiumque textura extrinsecus ea, fulciuit. Os uero ipsum ita composuit, terram atterens puram lenemque miscuit, madefecitque medulla. Id postea in ignem iecit, deinde in aquam misit, rursus in ignem, iterum & in aquam. Atque ita sæpe transferens in utrumque, tale reddidit, ut à neutro liquefieri posset. Hoc igitur usus sphaera ossea quasi tor-
 no facta cerebrum circūsepsit. Huc angustos reliquit meatus, & circa ceruicis simul dor-
 sique medullam ex ipso rotulas uertiginesque effingens, quasi cardines subdidit, ita ut à capi-
 te per totum protenderit. Sic utique semen omne seruauit, dum lapideo ambitu circumual-
 lauit. Articulos insuper addidit, alterius ipsius natura usus in ipsis tanquam media quadam
 existente potentia motus flexionisque gratia. Arbitratus uero ossium naturam aridiorem
 rigidiorumque quam oporteat fore, & cum ignita euaserit atque etiam frigefacta illisuram cor-
 rupturamque cito semen internum, neruorum carnisque genus effinxit: ut neruis quidem mem-
 bra reliqua uincientibus, intensis remissisque circa cardines ipsos, corpus omne ad flexio-
 nem tensionemue promptum & agile redderet: caro uero tegmen foret aduersus frigus
 atque calorem: & quemadmodum externa corporis fulcimenta solent, ad casus uarios mu-
 nimentum: præsertim quia talis erat futura, ut molliter leniterque corporibus cederet. Cui ca-
 lidum idcirco humorem indidit, ut estate quidem roscida madidaque extrinsecus, toti cor-
 pori domesticum præbeat refrigerium, hyeme uero rursus proprio igni exteriorem glaciem
 moderate repellat. Hæc cum fictor ille nostri corporis cogitaret, mixtione quadam ex a-
 qua, igne & terra contemperata, & acuto illis falsoque fermento adhibito, succi plenam ac
 mollem carnem confluuit: naturam uero neruorum ex osse & carne non fermentata u-
 nam ex utrisque potentia mediam temperauit, flauoque infecit colore. Hinc fit ut carne qui-
 dem tensior & aridior, ossibus autem agilior molliorque sit neruorum substantia. His deus
 medullam simul & ossa deuinxit, & hæc omnia carnibus cooperuit. Quæ igitur ossa ani-
 mata maxime erant, paucissimis carnibus adoperuit: quæ uero minime, contra plurimis
 atque crassissimis. Iuncturis insuper ossium, præterquam ubi necessitatis ratio aliter postula-
 bat, paucas carnes adiecit, ne flexionibus impedimento forent, tarda que ad motum corpo-
 ra facerent, ne ue sua quadam solida crassitudine obtusiorique mole sensuum aciem hebeta-
 rent, memoriam impedirent, ingenij acumen obtunderent. Quamobrem inguinum, tibia-
 rum, iliorum, brachiorum, lacertorum ossa, & cætera omnia que articulis carent, que ue in-
 tus latetia ossa propter animæ paucitatem in medulla, prudentiæ uacua sunt, multis sunt
 carnibus adoperita. Paucioribus uero quæ prudentiam habent, nisi forte carnosam quadam
 moles proprie ad sensum aliquam aptata sit: qualis est lingua. In cæteris est ut diximus. Na-
 tura enim ex necessitate genita atque nutrita nullo modo os compactum carnemque multam
 simul & acutum sensum admittit. Maxime namque omnium ea capitis compositio habuif-
 set si una concurrere potuissent: genusque hominum pingue, neruosum, robustumque ha-
 bens caput, uitam duplam, ac etiam multo diuturniorem, ualidiorem, placidiorem quam
 nos possedisset. Cæterum nostris illis fabricatoribus de nostro genere consultantibus utrum

diuturnius quidem, sed deterius, an breuioris quidem uite, sed melioris, efficerent, uisum fuit uitam breuem melioremque diuturnam & deteriori esse omnino anteponendam. Itaque caput osse raro texere, sed carnibus neruisque quia flexiones non erat habiturum, non sulciuerunt. His omnibus de causis caput membrum omnibus acutius ad sentiendum prudentiusque, sed imbecillius est constitutum. Nervos autem ob hanc rationem atque hoc pacto deus extremam partem capitis circumponens, spinam dorsum eos quadam similitudine circumplecti cauuit, summamque illis maxillas sub uultu deuinxit, reliquos per omnia membra disseminauit, articulum connectens articulo. Nostri preterea illi exornatores, oris naturam dentibus, lingua, labijs, ita ut nunc uidemus, necessariorum simul & optimorum gratia ornauerunt. Nam ingressum quidem necessariorum, egressum uero optimorum gratia excogitauerunt, Nempe necessarium est quicquid ad alimoniam in corpus admittitur. Verborum autem effluxio ministra prudentiam, effluxionum omnium optima est atque pulcherrima. Caput preterea nudo osse relinqui omni alio tegmine destitutum non poterat, propter caloris frigorisque excessum: neque rursus carnium pondere praeuauit, sensus expers obtusumque reddendum erat. Carne igitur non penitus desiccata reliduum quod maius supererat segregatum est, cutisque ipsa circa cerebri humorem sibi ipsi iuncta & germinans caput circumuestiuit. Humiditas autem sub iuncturas scaturiens irrigauit, compegitque ipsam ad uerticem. Iuncturarum uero species uaria propter circuituum alimoniamque potentiam facta est: & his quidem magis inuicem pugnantibus plures, minus uero pauciores. Hanc omnem cutem undique igne pupugit percussitque deus. Per cutis inde quasi faucibus rimulas humor effluxit: quod uel illic humidum calidumque syncerum erat, abijt: quod uero ex hisdem quibus & cutis, erat permixtum, emanationis impetu extra productum, in longum extensum est, tenuitatem punctationi penetrationique illi aequalē habens. Sed propter tarditatem a spiritu circumstante reuersum, rursusque sub cutem reuolutum, radices egit. His utique causis capilli in cute sunt nati, secundum pellis corijque similitudinem cuti quam proximi, sed propter coagulationem a frigiditate factam duriores cute atque densiores. Nempe capillus extra cutem productus frigore rigit. Hoc pacto constipatum hirsutumque caput nobis deus instituit, causis quidem usus illis quas diximus: tegmen uero ipsum ad cerebri tutelam non carnibus ponderosum, sed leue esse uoluit, quod ad frigoris caloris uel intemperiem repellendam sufficeret, & sensus acumen minime impediret. Ea uero quae in digitis est nerui, pellis, & ossis complexio, aridior facta, communi quodam uno duriorique cutis tegmine est adoperata. Cuius quidem accessoria ministraque causa in his quae diximus constitit: principalis autem causa in ea intelligentia quae id futurae commoditatis gratia fabricauit. Quod enim ex uiris quandoque mulieres & caeterae animantes erant futurae nostri illi opifices non ignorabant, quinetiam quod unguium usum bestiae quoque multae ad opera multa erant habiturae, intelligebant. Quapropter homines statim genitos unguibus armauerunt. Hac utique ratione, & his de causis pelle, capillis, unguibus extrema membra operuere. Quoniam uero partes & membra omnia mortalis animantis in mutua quadam cognatione genita erant, utramque necessario in igne ac spiritu possidebant, ne animal ipsum ab his resolutum exhaustumque cito deficeret, hoc dei consilio providere. Quippe humani generis naturam quandam cognatam alijs formis sensibusque miscetes, quasi animal quoddam aliud plantauerunt. Talia sunt domesticae arbores, plantae, semina, quae consita nunc cultaque ab arte mitia nobis sunt: quondam uero sine cultura, agrestia. Quicquid enim uitae est particeps, iure animal nominabitur. Quod autem nunc dicimus, tertiae animae speciei est particeps, quam inter diaphragma & umbilicum locauimus. Cui opinio, ratio, mens nulla penitus inest. Sensus uero sua uis & tristis una cum cupiditatibus conuenit. Omnia siquidem continue patitur. Cum uero in seipso ad semet conuertatur, externumque respuat motum, & proprio motu domesticoque utatur, idcirco huic natura non tribuit, ut quicquam pensi habens, suorum aliquid consideraret. Quapropter uita quidem fungit, nec est ab animali diuersum. quia uero illa uis qua quid seipsum transfert, orbatum fuit, stetit rigens, & fixum radicibus haesit. Cum haec omnia superiores illi nostri ad nutrimentum nobis inferioribus suppeditassent, in nostro corpore quasi quodam horto meatus ueluti aqua ductus uarios diduxerunt, ut liquoris derivatione irrigaretur. Principio meatus occultos sub conflatione cutis & carnis, duas scilicet uenas in tergo diuiserunt, secundum geminam corporis ipsius figuram, ad dexteram & sinistram.

Has

Has utiq; ad spinam demiserunt, mediamq; medullam genitalem comprehendere, ut & hæc quam maxime uigeat pullulētq;, & uberior hinc & alia quasi decliuis effusio, irrigationem æquabilem præbeat. Post hæc partientes circa caput uenas, easq; inuicem ex opposito implicantes, partim à dextris ad sinistra, partim à sinistris ad dextera corporis dispertierunt, ut capiti ad reliquum corpus unà cum cute connexio foret, postquam neruis quidem non erat circulo quodam secundum uerticem comprehensum atq; distinctum: atq; etiã ut sentiendi uis ab utrisque partibus per totum corpus undiq; demanaret. Hinc uero aqueductum hoc ordine deduxerunt: quem plane perspiciemus, si hoc inter nos primum asseuerabimus. Quæcunque ex minutioribus componuntur maiora detinent: quæ uero ex grandioribus, minutiora cohibere non possunt. Ignis autem præ cæteris generibus, minutissimis constat particulis. Ideoq; aquam, aerem, terram, & quæ ex his componuntur omnia, penetrat, transilitq; usque adeo, ut nihil ipsum ualeat cohibere. Idem quoque de nostro utero cogitandum. Nempe cibos & potus ingestos retinent, Spiritum uero & ignem, quia eius compositione tenuiores sunt, demorari nõ potest. His igitur usus est deus ad irrigationem ab utero in uenas perficiendam. Rete enim quoddam ex aere atque igne instar gibbosæ sagenæ contextuit. Vbi duo sunt ad ipsum introitum gibbi conuexa: quorum alterum bifariam bino pulsu iterum implicauit, & ab ipsis gibbi conuexis ueluti funes per totum corpus usque ad texture illius extrema circumtendit. Interiora igitur ipsius tricæ omnia ex igne composuit, conuexa uero & receptaculum ipsum ex aere. Demum hæc assumens in animali formato hoc pacto disposuit. Conuexa quidem in os dimisit, Cum uero conuexum gibbosumq; sit duplex, per arterias alterum in pulmonem usque traiecit, alterum circa arterias in uterum. Alterum uero partitus utranque illius partem ad fistulas narium communiter duxit, ita ut quando alterum ad os non peruenit, ex hoc ipso omnes illius fluxus meatusq; repleantur. Alteram uero gibbi retisq; capacitatem circa omnes partes corporis concauas esse uoluit. Idq; omne aliàs quidem in conuexa incuruaq; confluere molliter, quasi aer illic sit, effecit: aliàs autem conuexa incuruaq; ipsa refluere: Rete uero quoniam rarum sit corpus penetrare per ipsum rursusq; emergere. Radios autem ignis interiores successione continua subsequi, in utranque partem aere transeunte. Idq; donec mortale consistit animal, fieri nunquam cessat. Huiusmodi agitationem, merito expirationem respirationemq; nominatam esse censemus. Omne autem hoc opus omnisq; nostra hæc passio in corpore fit, irrigatione quadam & refrigerio ad uitam & nutrimentum. Quando enim expirante & respirante halitu, ignis simul interior sequitur, perq; uterum diffusus poculenta esculentaq; offendit, liquefacit protinus ipsa, partitur in minima, per exitus quæ progressio patet tanquam ex fonte quodam educit: in meatus uidelicet uenarum traiecit quæcunq; exhaust, atque per corpus quasi uallem uenarum fluenta diducit. Sed uideamus iterum quibus causis respiratio hunc in modum quem nunc cernimus fuerit instituta. Cuius quidem rei talis erit consideratio. Quoniam uacuum nusquam est, quod quicquam eorum quæ perferuntur, ingredi queat, spiritus autem è nobis euolat, cuius constat non in uacuum quidem hunc spiritum euolare, sed proximum sibi è sua sede depellere, depulsum rursus illum proximum sibi semper extrudere, ac secundum necessitatem huiusmodi quicquid in sedem illam percutitur atque impellitur, unde exclusus est halitus, ingressum illuc replensq; halitum ipsum subsequi. Idq; totum simul reuolutione quadam, qua nusquam sit uacuum, fieri. Quamobrem cum pectus pulmonesq; spiritum efflauerint, mox aere corpori circumfuso meatus corporis penetrante replentur. Ac rursus euolans à corpore aer & emissus anhelitus inspirationem intro retrahi cogit per oris nariumq; meatus. Causas uero quæ his principium dant, huiusmodi ponimus. Omne uniuersi huius animal in uenis & sanguine calorem quasi fontem ignis aliquem possidet, Idq; reti sagenæ comparauimus, per medium extensum, totumq; ex igne contextum, cum exteriora omnia ex aere sint. Calorem fanè putandum est natura sua in regionem suam extra ad id quod sibi cognatum est emanare. Cum uero discursiones duæ sint, unà per corpus extra, altera rursus per os ac nares, cum anhelitus ad alia impetum facit detruditq;, alia contra retrahit atq; repercutit. Quod autem retractum est, in ignem incurrens calefcit: quod exhalauit, friget. Dum ergo caliditas permutat, & quæ alio tran-

situ utuntur, calescunt, ac rursus quod feruet ad naturam suam emigrat, & hanc emigratione alia in aliud iter repercutit, rursusque hæc idem perpetiuntur aguntque semper, certe anhelitus hic circulo quodam hinc & illinc iugiter fluctuans expirationem & inspirationem continet. Quinetiam causæ passionum quæ ex attractu ampullarum ex corpore à medicis fiunt, atque etiam potionis, & eorū insuper quæ iaciuntur, siue emittantur sublimia, seu deferantur humi, hac utique ratione tractandæ uidentur. Voces præterea, quæcunque ueloces & tardæ, acutæ & graues audiri solent, aliàs dissonæ propter motus eius qui in nobis ab ipsis fit, dissimilitudinem, aliàs propter similitudinem consonæ. Priorum enim uelociorumque cessantes motus, iamque ad simile quiddam progressos, tardiores ipsæ uoces succedentes illis, eosque mouentes, occupant: comprehendentes uero non alium quidem motum iniiciendo perturbant, sed tardioris lationis initium secundum principium uelocioris inducunt. Dum uero desinentis motionis similitudinem sibi quandam accommodant, unum ex acuta & graui concentum contemperant. Vnde insipientibus uoluptatem, sapientibus gaudium propter diuinæ harmoniæ imitationem in lationibus mortalibus repertam, tribuunt. Eadem ratio est de aquarum fluxibus, de fulminum impetu, de electri mirabili illo attractu, lapidis uel illius qui Heraclius nominatur. Reuera nullius horum attractio fit: sed cum nusquam sit uacuum, & hæc se inuicem pulsant, atque repulsant, concretaque & discreta suum locum singula posscant, diligenti harum rerum inuestigatori ex his mutuis passionibus euentus illi mirabiles contingere uidebuntur. Atqui respiratio, unde huc digressi sumus, ab his causis, & hunc in modum, ut supra diximus, prouenit. Dum uidelicet ignis cibos diuidit, eleuaturque intrinsecus affecutus spiritum, uenas à uentre communi eleuatione huiusmodi replet, ex eo quod attrita inde haurit, & ob hanc rationem per totum animalium omnium corpus alimentorum liquores penitus diffunduntur. Statim uero attrita & à cognatis suis ablata partim fructibus partim graminiibus, quæ deus ad alimoniam corporis nostri produxit, colores propter mixtionem omnino uarios habent: sed plurimus in his rubeus præualet color, cuius natura ex ignis portione & abstersione in humido facta prouenit. Propterea eius quod in totum corpus permanat, color, talis aspectu est qualem diximus. Id sanguinem nominauimus, carniū & uniuersi corporis pabulum: unde irrigatio distributa passim exhausta cuncta replet. Modus autem impletionis euacuationis uel talis est, qualis in uniuerso cuiuslibet latio, per quam cognatū quodlibet ad se ipsum se confert. Quæ enim nobis extrinsecus circumfusa sunt, resoluunt nos assidue, & singulas nostri portiones ad species suas foras emittunt. Sanguinea uero in nobis attrita inclusaque uisceribus, ut par est in quolibet animali fieri sub cælo constituto, totius lationem imitari coguntur. Cum igitur attrita quælibet in nobis cognatum posscant, exhausta quælibet implent. Porro quando abscedit plus quam accesserit, decrescit animal: quando contra fit, augetur. Recens igitur animalis cuiuslibet compositio cum nouos uelut ex ligneo quodam cõtextu triangulos habeat, ualidam quidem eorum structuram possidet: moles autem eius tenerior tota coaluit: quippe quæ ex recentiori medulla concreuit nuper, & lacte nutrita est. Susceptos ergo triangulos illos extrinsecus incidentes ex quibus cibi potusque conflantur, triangulis proprijs antiquiores imbecillioresque, iuniorum uel peruincit & conterit, & grande animal ipsum reddit, dum ex multis similibus alit. At cum triangulorum suorum radicem compagemque relaxat, ex eo quod magnis laboribus longo tempore aduersus multa certando fatigata & domita sit, tunc sanè alimenta suscepta in similitudinem suam non potest comminuendo redigere, sua uero membra ab ingredientibus facile dissipantur. Hinc iam minui ac deficere omne incipit animal, cum superatur, detrimentumque istud senectus appellatur. Finis uero tunc obuenit, quando triangulorum illorum ex quibus medulla conficitur, olim coaptata uincula, nihil amplius neciunt, sed defatigatione iam relaxata nexus animæ deserunt. Anima uero clam secundum naturam cum uoluptate protinus euolat. Quicquid enim contra naturam fit molestum: quod autem pro rei natura, iucundum. Similiter & mors quam morbi & uulnera intulerunt, uiolenta est atque molesta: quæ uero senio paulatim ad finem deducente naturaliter surrepit, inter omnia mortis genera leuissima est, & cum uoluptate potius quam dolore contingit. Morbi autem unde nascantur, quis dubitet? Nam cum quatuor illa sint ex

sint ex quibus compactum est corpus, Terra, Ignis, Aqua, Aer, horum non naturalis excessus, defectusque, & ex loco proprio in alienum translatio, per quam quod sibi conueniens est, non tenent, intestinam quandam seditionem & morbos inferunt. Quando enim praeter naturam unum quodque fit aut transvertitur, eaescunt utique quae ante frigebant, arida madent, grauescunt leuia, & caetera omnia similiter permutantur. Solummodo uero idem aliquid sibi met secundum idem, atque similiter & debita proportione seruata accedens uel decedens, permittet se idem sibi ipsi sospes integrumque manere. Quod autem aberrat, siue accedendo seu decedendo, mutationes uarias, morbos, corruptiones infinitas inducit. Ex secundis quoque compositionibus secundum naturam constitutis secundae bonae uel malae ualitudinis coniectura id quaerenti cuique dabitur. Cum enim medulla ex illis & os & caro & nerui constiterint, sanguis praeterea ex iisdem quamuis alio modo concreuerit, caeteri quidem euentus plurimi quemadmodum superiora contingunt, maximi uero morbi atque grauisissimi hoc pacto nascuntur. Quando uidelicet ordine conuerso ista ex se inuicem fiunt, proculdubio corrumpuntur. Nempe secundum naturam carnes & nerui ex sanguine generantur: nerui quidem a uillis & ligamentis propter cognationem, carnes autem a coagulatione quadam eius quod secretum a uillis & ligamentis concreuit. Quod rursus a neruis & carnibus emanat glutinosum & pingue, simul quidem carnem ut plurimum ad ossium naturam, ac etiam os ipsum medullam circundans nutriendo exauget. Quod rursus per ossium crassitudinem stillat purissimum genus triangulorum, lenissimumque, & pinguedine abundantissimum, dum defluit ex ossibus, atque delabit, medullam irrigat. Quatenus igitur singula hunc in modum fiunt, bona ualitudo seruatur. Mala uero sequitur ualitudo, quando fit contra. Nam quoties eliquata caro tabem rursus transmittit in uenas, sanguis una cum spiritu multus ac uariis in uenis, coloribus diuersis, amaritudineque et acidis salis que infectus saporibus, bilem, cruorem, pituitam gignit quam plurimam. Quae quidem omnia rursus sic genita & corrupta sanguinem ipsum in primis inficiunt, & ipsa nullum nutrimentum adhibentia corpori, feruntur passim per uenas nullo prorsus naturalis circuitus ordine obseruato. Inimica sane inter sese ista sunt, propterea quod nullum sui sibi inuicem praebent usum. Naturali praeterea corporis habitudine suoque in statu perseveranti dissoluendo & liquefaciendo plurimum aduersantur. Portio namque carnis uetustissima cum liquefcit, ad digestionem concoctionemque ineptissima, propter ueterem exustionem nigrescit: quia uero contabuit, penitusque exela est, amaritudinem contrahit, caeteris omnibus corporis partibus nondum contaminatis aduersam. & tum quidem pro amaritudine niger ipse color acerbitatem & acrimoniam habet, eo iam quod amarum fuerat magis attenuato: tum uero amaritudo rursus sanguine tincta colore habet rubeum, sed nigro huic admixto felleum. Praeterea flauus color cum amaritudine coit, quando ob ignis flammam noua caro liquefcit. Et nomen quidem omnibus his commune bilem imposuit uel medicus aliquis, uel certe eo ingenio praeditus quispiam quo multa & dissimilia dispicere posset, ac rursus genus in multis unum cognomen dignum inspicere. Quae uero bilis species appellantur, pro colorum uarietate rationem singulis propriam acceperunt. Cruor praeterea, qui sanguinis residuum & defluxus est, lenis est ac mitis: qui uero bilis atrae acrisque, agrestis, quando propter caliditatem salso saporis misceatur huiusmodi quiddam acida pituita nuncupatur. Saepem uero tenerioris recentisque carnis portio quaedam una cum aere colliquefcit, deinde uento inflatur incluso, humiditate protinus circumfusa: fiuntque ex hoc ampullae, quae sigillatim propter paruitatem uideri non possunt: iunctae uero simul & in grandiolem tumefactam molem, conspiciuntur coloreque propter spumae generationem habent album. Omnem hanc tenerioris carnis eliquationem una cum spiritu factam, quae ex humiditate uento circumfusa tumescit, albam pituitam appellamus: recentis item pituitae residuum defluxumque lachrimas atque sudorem, & quotcumque alia in quae quotidie corpus resoluitur. Atque haec omnia instrumenta morborum, quando scilicet sanguis non cibis & potibus secundum naturam, sed ex contrariis praeter naturae leges excrefcit. Quando igitur caro quaelibet circunciditur, eiusque radix permanet, dimidia quaedam est calamitatis potentia. Facile enim restauratur. Quando uero quod carnes ossibus alligat, agrotat, & sanguis ex illis ac neruis defluens haud amplius nutrit ossa, carnem uel reuincit, sed ex pingui & glutinosa asper, salus, siccus, & squalidus iniquitate

iniquitate uictus est factus, tunc certe quod omnia ista perpetitur, abscissum ab ossibus sub carne neruisque riget. Caro etiam à radicibus decidens nudos relinquit neruos, & salso obductos humore, & in fluenta sanguinis permanans, morbos quos supra diximus numero etiam plures reddit. Graues quidem hæ corporibus passionem: quæ uero has præcedunt, admodum grauioribus. Quando uidelicet os ob carnis crassitudinẽ respirationem non habet sufficientem, ideoque putredinis calore uexatum atque restrictum, alimenta non suscipit, rursusque ipsum in illam contra decidit frigidum. Illa uero in carnem, caro in sanguinem rursus delabitur, Vnde aciores superioribus morbi nascuntur. Extremum uero omnium est, quando medullæ natura propter defectum aliquem aut excessum ægrotat. hinc enim omnium uehementissimi & ad mortem periculosissimi morbi proueniunt. tunc enim omnis compago corporis necessario dissipatur. Tertiam post hæc morborum speciem tripartito diuidimus. Alius enim spiritus, alius pituita, alius bile creatur. Nam cum spiritus ipsius custos, & quasi penuarius pulmo distillatione oclusus libera & expedita spiracula nobis non exhibet, & hinc quidem nullus mittitur spiritus; illinc uero plusquam oportet accipitur, tunc quæ respiratione & refrigerio carent, marcescunt. Quod uero accipitur nimium, per uenas traductum eas contorquet, liquefacit corpus, eius in medio Diaphragma, medium scilicet interpositum occupans. hinc morbi admodum molesti multo cum iudore innumerabiles oriuntur. Sepe etiam intra corpus discreta & rarefacta carne innascitur spiritus: qui cum foras egredi nequeat, iisdem quibus & ingressi aliunde spiritus, doloribus afficit. Sed ingentibus tunc affligit doloribus, quando neruis proximisque uenulis circumfusis hæc inflat, & ligamenta continuosque neruos à tergo intendit atque detorquet. Qui sane morbi ab ipsa intendente & inflante passione tensiones, & à tergo contortiones cognominantur, quorum difficile remedium est. Subortæ enim febres hos maxime soluunt. Alba uero pituita propter ampullarum spiritum intus inclusa difficilis: ad exteriorem cutem delapsa, mitior, sed corpus uarijs sordibus aspergit, albisque inficit maculis, atque morbos alios eiusmodi generat. Atra uero bili permixta, cum diuinissimos capitis meatus illabitur, dissipare eos solet atque turbare. Si dormientibus id contingat mitior: si uigilantibus, expulsu difficilior. Cum uero sacre naturæ languor hic sit, haud absacer morbus est appellatus. Proinde pituita acida atque item salsa, languorum omnium qui distillatione fiunt origo est. quoniam uero plurima loca illabitur, malas gignit ualitudines plurimas. Quæcunque autem partes corporis tumescere dicuntur, à bilis incendio, & combustionem uexantur. quæ cum expirat extrinsecus uarios aestu suo tumores producit: intrinsecus uero cohibita, urentes edacesque morbos plurimos procreat. Tunc autem pessima est, quando pus sanguini mixtum & uillorum ligaminumque fila suo ex ordine dimouet, quæ ideo in sanguinem diducta & sparsa sunt, ut mediocrem tenuitatis & crassitudinis habitum consequantur: neque propter caliditatem cum ipse sit lubricus, raro ex corpore defluat, neque si crassior sit, ad motum fiat ineptior atque egre per uenas fluat & refluat. Ad hæc utique naturæ commoditatem, huiusmodi peropportuna sunt ligamenta, quæ si quis etiam mortuo & ob frigus rigente sanguine inuicem conducat & contrahat, reliquus sanguis omnis diffunditur. Cum uero missa fuerint, illico cum præcedente frigore restringuntur. Quoniam uero hanc uim uilli huiusmodi in sanguinem habent, cum bilis natura sanguis uetus euaserit, ac rursus ex carnibus in hunc fuerit resoluta, calida & humida paulatim primam incidens uillorum illorum uicem compressa restringit. Compressa uero extinctaque uiolenter, procellam intus tremoremque ciet. Cæterum quando uberior affluit, calore proprio ligamenta exuperans, præterque modum exæstuans, seruat quidem, ac si continue ad finem usque idonea uictoria sit, penetrat in medullas, adustisque radicibus inde animæ uincula, quasi nauis funes resoluit & amputat, liberamque dimittit. Sed cum inferior adest corpusque liquefcens ei resistit, ipsa deuincta, aut per totum corpus excidit, aut per uenas in uentrem inferiorem superiorẽ uel compulsa tanquam transfuga ex seditiosa ciuitate, sic effugit e corpore, morbosque eos inducit, quos Diarrhoeas uocant, & Dysenterias, id est fluxus uentris lubricos, fluxusque mordaces, necnon multas generis eiusdem alias molestias infert. Quando igitur corpus ignis potissimum excessu languet, continua febre laborat: quando uero aeris, quotidiana discreta. Aquæ tertiana, propterea quod aqua segnior est quam ignis & aer, Terræ demum excessu, quartana. Terra siquidem omnium tardissima,

Diarrhoea
Dysenteria
De febribus

quarto

quarto gradu cum sit, temporis circuitu quarto feruet, deferuetq̄: hinc quartanas inuehit febres, quæ uix feroq̄ sanantur. Atq̄ hoc quidem pacto corporis morbi contingunt. Anima uero morbi propter corporis habitum ita nascuntur. Morbum animæ demeritiam esse censemus. Eius genera duo ponimus, Insaniam & imperitiã. Quæcunq̄ igitur passio alterutrum istorum infert, animi ægritudo est nuncupanda. Idcirco uoluptates doloresq̄ admodum uehementes, morborum animæ omnium grauissimi iudicandi. Quisquis enim uel nimia gessit lætitiã, uel nimio dolore deprimitur, dum illam auidius importuniusq̄ asciscere, hinc uitare obnixè conatur, neq̄ cernere neq̄ audire recte quicquã potest, sed rabie furit, & in eo habitu constitutus, minime rationis est cõpos. Qui uero fluído stupidoq̄ circa medullam abundat semine, utq̄ arbor pluribus q̄ conueniat fructibus, grauida nimia ubertate luxuriat, is profecto multis passim doloribus, multis item uoluptatibus in libidinibus ipsi earumq̄ foetibus, fructibusq̄ affectus, per omnem feruẽ uitam ob ingentes uoluptates doloresq̄ insanit, ac furit: cumq̄ huius animus propter corpus æger sit atq̄ insipiens, uulgo tamen non æger, sed pro uoluntate sua ut libet affectus falso putatur. Veritas autem sic habet. Nempe uenerorum intemperantia maxima ex parte propter generis unius habitum per oisium raritatem in corpore lubricum madidumq̄, animi infirmitas est. Ac feruẽ omnis uoluptatum incontinentia, quæ perinde ac si sponte improbi simus uituperari solet, non recte ita uituperatur. Nemo enim sponte malus, sed propter prauum quendam corporis habitum rudemq̄ educationem, malus omnis sit malus. Omnibus autem aduersa inimicaq̄ hæc sunt, & mala noxiaq̄ contingunt. Rursus dolore afflictus animus similiter propter corpus in prauitatem plurimam incidit. Acris enim & infesta pituita, amarum item felleiq̄ humores, quando oberrantes per corpus non exhalant, sed per uiscera reuoluti uaporem suum penetralibus animæ ipsius infundunt, languores animæ uarios & magis & minus, tum plures, tum pauciores efficiunt. Perferuntur sanè ad tres animæ sedes humores uaporesq̄ huiusmodi, ac pro loci diuersitate unusquisque uarias species generat, difficultatis, atq̄ molestiæ, audaciæ rursus timiditatisq̄, obliuionis præterea, atq̄ hebetudinis. Sæpe etiam ad prauum hunc corporaturæ & affectionis habitum accedunt mores ciuitatis iniqui, sermonesq̄ & priuati & publici non parum omnino noxi, nec ullæ doctrinæ ad tantorum malorum remedia à tenera ætate discuntur. Atq̄ ita quicunq̄ nostrum prauum sunt, duabus ex causis præter uoluntatem maxime contingentibus, prauum fiunt. huiusmodi quidem malorum causæ serenitibus potius quàm satis, educantibus quàm educatis attribuendæ. Conandum tamen pro uiribus, educationis, studiorum, doctrinarum, diligentia improbitatem reijcere, assequi probitatem. Sed horum quidem tractatio alio constat differendi modo. Nunc iam conuerso quo cultu quibus uel causis corporis animiq̄ salutem adipiscamur, decet exponere. Iustius enim est de bonis q̄ de malis uerba facere. Omne bonum pulchrum: pulchrum uero sine mensura & moderatione esse non potest. Ideoq̄ animal quod tale futurum est, cõuenienti mensura moderatum esse oportet. Ex eorum autem numero quæ cõmensurata moderataq̄ dicuntur, exigua quædam per sentimus & iudicamus, præcipua uero & maxima ignoramus. Porro ad bonam & malam ualitudinem, ad uirtutes & uitia nulla moderatio uel immoderatio maioris momenti quàm animæ ad ipsum corpus esse uidetur. Horum nihil consideramus, neq̄ animaduertimus, q̄ quãdo robustam magnamq̄ animam imbecillior inferiorq̄ uehit species, uel quando contra ista iunguntur, totum ipsum animal pulchrum esse non potest. maxima enim mensura & moderatione caret. Quod autem contra affectum est, spectaculorum omnium ei qui id ualeat intueri, pulcherrimum amabilissimumq̄ apparet. Corpus quidem quod grandioribus uel inæqualibus cruribus, aut quouis alio modo excedente membro secum ipso dissentit, & deforme est, & in ferendis laboribus cõtorquetur, uacillat, lassatur, & concidit, innumerabiliumq̄ malorum sibi causam præbet. Idem quoq̄ iudicandum de eo ex anima & corpore cõposito, quod animal appellamus. Quando enim anima corpore admodum potentior est, exultat in eo atq̄ effertur, totum ipsum intrinsecus quatiens languoribus implet. Quando etiã ad discendum inuestigandumq̄ collectis in unum uiribus uehementer incumbit, liquefacit protinus corpus & labefactat. Deniq̄ cum ad docendum differendumq̄ priuatim & publice ambitiosa quadam concertatione contendit, inflammat corpus atq̄ resoluit. Nonnunquam etiam distillationes fluxusq̄

Voluptates
& dolores
uehementes
morbi ani
mæ grauiss
simi

Quæ
est
causa
morbi

De
causa
morbi

De
causa
morbi

ab offibus
ruos, & sal
diximus nu
ro has præ
pirauonem
imenta non
caro in san
em uero o
m agrotat.
ueniunt. tuc
rborum spe
Nam cū spi
xpedita spi
o plusquam
uod uero ac
medio Dia
uolesti multo
efa cta carne
liunde spiri
proximisq̄
endit atq̄ de
Cà tergo cõ
res hos maxi
fficitis: ad ex
inficit macu
nissimos capi
ingit mitior:
haud absre
um omnium
gignit uale
is incendio,
ores produ
unc autem
x ordine di
tis & crassi
corpore de
rat. Ad hæc
quis etiam
us sanguis
elstringun
natura san
mida paula
extinctaq̄
calore pro
continue ad
nimæ uincu
or ad est cor
per uenas in
uitate, scilicet
erias, id est flu
alias molestias
a febre laborat:
qua seignior est
um rarissima,
quarto

nes fluxusq; cōmouens medicorum plurimos decipit, cogitq; illos contrarias causas iudicare. Rursus quando corpus grande & pigriori mole superexcedens pusillæ exiliq; cogitationi animi copulatur, cum geminæ sint in homine secundum naturam cupiditates, una quidem per corpus alimentorum, altera uero per id quod diuinissimum nobis inest, prudentiæ: tunc sanè potentioris illius præuolentes agitationes quod suum est adaugēt, quod uero animi, hebes, indocile, obliuiosum reddunt, atq; ita infirmitatē maximam uidelicet imperitiā generant. Vna demum est ad utrunq; salus & conseruatio, ut neq; animam sine corpore, neq; corpus absq; anima moueamus, ut in mutua contentione exaquantis inuicem uiribus insurgentia bonam totius ualeitudinē tueantur. Quapropter quicumq; mathematicis doctrinam operis dat, aut cuius mentis indagatiōi uehementius studet, debet etiam motum corporis adhibere, & in gymnastica exercitatiōe uersari. Ac rursus qui summa corpus diligentia firmat & roborat, animæ quoq; uicissim motus adiungere, musica & omnibus philosophiæ studijs usus, si modo quis iure bonus simul & pulcher sit appellandus. Similiter quoque partes curare debemus, totius speciem imitari. Cum enim corpus ab ingredientibus incendatur intus, frigidum uē fiat, & iterum ab extremis aridum madidum uē reddatur, & quæ deinceps hæc sequuntur perpetiā, quando quis otium agens corpus motionibus his cōmittit, superatum ab his dissoluitur. At si quis in curando corpore illam imitetur naturā quam altricem uniuersi uocauimus, ita ut nunquam torpere permittat, sed moueat semper iugiq; agitatiōe internis externisq; motibus secundum naturam ubique resistat, & moderata quadam commotione aberrantes passiones corporis partesq; cognationis ratione seruata uicissim in ordinem redigat & exornet, secundum sermonem illum superiorem quem de uniuerso habuimus, nequaquā finet inimicum inimico admotum prælia in corpore morbosq; ciere, sed efficiet potius ut amicum adhaerens amico sanitatē corporis tueatur. Omnium uero motuū optimus ille est, qui in semet ex se ipso fit. Nam & mentis, & totius ipsius motioni cognatissimus est. Qui uero ab alio fit, deterior. Deterrimus autē motus, quando iacens & quietē agens corpus, ab alijs secundum partes mouet. Quapropter purgationū constitutionumq; omniū corporis, quæ exercitatione gymnastica fit saluberrima est. Proxime ad hanc accedit uertio facilis, siue nauis, seu quouis alio uehiculo peragatur. Tertia cōmotionis species tunc demum cum summa cogit necessitas, utilis, aliter uero nullo modo sanæ mentis homini suscipienda. Medicorum illa purgatio est, quæ pharmacis, id est solutiuis medelis, fieri solet. Morbi enim nisi periculosissimi sint, pharmacis irritandi non sunt. Omnis nanque morborum constitutio animalium naturæ quodammodo similis est. Sanè animalium compositio ab ipso generationis exordio certis temporū curriculis terminatur; idq; & genus uniuersum patitur, & animal unūquodq; ab ortu fatale uiuendi spatiū in seipso exceptis necessarijs passionibus, continet. Etenim trianguli ab ipso initio singulorū uim possidentes usq; ad certum tempus sufficienter ad usum uitæ coherent, ultra id uita nemini prorogatur. Idem quoq; constitutionis modus languoribus conuenit. Quos si quis citra fatalem temporis cursum pharmacis amputare contenderit, ex paruis ingentes, ex paucis multi euadere consueuerunt. Quapropter diligentia uictus corrigendi & gubernandi sunt morbi, prout cuiq; datur otium, neq; difficile infestumq; malum pharmacis instigandum. Ac de communi quidem animali & parte illius corporea, qua diligentia regenda & gubernanda sint, ut ratio uiuendi seruetur, satis est dictum. Ipsum uero quod gubernaturum est multo magis ac prius ita pro uiribus instruendū est, ut q; optime atq; pulcherrime ad degendum sit præparatum. Exacta quidem huius rei discussio propriā sibi & integrā disputationem exigeret. Quātum uero forte ad id quo de agimus attinet, si quis per superiorum uestigia gradiatur, non absurde sic maxime procedendo ad commodum istorum finem perueniet. Sæpe in superioribus diximus tres esse animæ species in nobis trifariam distributas, singulasq; suos motus habere. Ita nunc paucis concludamus, quæcunque illarum torpet, & à suis motibus otium agit, imbecillissimā necessario reddi: quæ uero agit assidue, robustissimam. Quapropter danda est opera, ut species singulæ motus suos inter se moderatos conuenienti tenore cōseruent. De præstantissima igitur animæ nostræ specie ita est sentiendum. Nempe hanc deus ut da mone m nostrum cuiq; tribuit: hanc in summa corporis arce sedem habere dicimus, atque ad cœli cognationem à terra nos tollerere

Quis optimus motuū

De purgationibus

Diligentia uictus corrigendi morbi

lere, tanquam animalia cœlesti potius quàm terreno semine nata. Quod quidem recte admodum dicitur. Vnde enim primus animæ datus est ortus, inde diuina uis caput radicemque & originem nostram pendentem suspendens, totum dirigit corpus. In eo igitur qui concupiscentiæ & ambitiosæ iracundiæ affectibus explendis incumbit, necesse est opiniones omnes mortales fieri, atque eum quam maxime fieri potest mortalem prorsus euadere, cum mortalem naturam pro uiribus auxerit. At eum qui totus discendæ ueritatis cupiditate flagrauerit, atque omnem eius operam præcipue in hoc uno impenderit, necesse est omnino liquidem ueritatem attingat, immortalia & diuina comprehendere: & quatenus humana natura immortalitatem assequi potest, eatenus hunc penitus immortalem euadere, nulla uidelicet immortalitatis parte dimissa. quinetiã cum semper diuinum colat, ipsumque familiarem dæmonem in se habeat ornatissimum, præcipue beatum fore. Cultura autem cuiusque omnino una est, proprium cuique pabulum motumque tribuere. Ei uero quod in nobis diuinum est, motus cognati sunt, uniuersi ipsius cognationes atque circuitus. Hos itaque secutum unumquemque nostrum oportet discursiones illas nostras in capite olim à prima generatione corruptas, per ipsam mundanæ harmoniæ reuolutionisque intelligentiam ita corripere, ut intellectæ rei intelligentem uim secundum pristinam naturam similem reddat, per quam similitudinem uitæ à deo optime nobis propositæ, & in præsentî tempore, & in futuro finem adipiscamur. Sed iam disputatio illa de uniuerso usque ad generationem hominum nobis proposita finem penè suum adepta uidetur. Cæterarum uero animantium generationem quatenus duntaxat necessitas postulat, paucis perstringemus. Sic enim modum in hac disputatione tenere sibi quisque uidebitur. Verum de his iam ita dicamus. Quicumque uirorum iniusti timidi que uixerunt, quemadmodum probabilis ratio nobis ostendit, in generatione secunda in foeminas sunt conuersi. Quo quidè tempore hanc ob causam dii coitus amorem machinati sunt. Igitur in uiris unum quiddam, in foeminis alterum uitæ & animæ compos ita composuerunt. Ipsum potus discursum, quo per pulmones sub renes in uesicâ defluens & spiritui mixtus elisusque depromitur, dii in fistulæ modum in compactâ medullam à capite per ceruicem & spinam deriuauerunt, quod quidem Sperma id est semē, in superioribus nuncupauimus. Hoc autem utpote animatum ac respirans, qua parte spirat, per eandem uitale effluendi desiderium gignit, atque ita generandi amorē nobis inferuit. Quocirca pudendorum naturæ in uiris insita uis, inobediens atque imperiosa, & quasi animal non exaudiens rationem furiosum libidinum uolentia subiicere sibi cuncta conat. Vulua quoque matrixque in foeminis eadē ratione animal auidum generandi, quando procul à foetu per ætatis florem, aut ultra diutius detinetur, ægre fert moram ac plurimum indignatur: passimque per corpus oberrans, meatus spiritus intercludit, respirare non sinit, extremis uexat angustijs, morbis denique omnibus premit, quousque utrorumque cupido amorque quasi ex arboribus foetum fructum uel producunt: ipsum deinde decerpunt & in matricem uelut agrum inspargunt: hinc animalia primū talia, ut nec propter paruitatem uideantur, nec dum appareant formata, concipiunt: mox quæ conflauerant, explicant, ingentia intus enutrient, demum educunt in lucem, animaliumque generationem perficiunt. Mulieres hunc in modum & foeminae omnes sunt genitæ. Auium autem genus ex nostro ita est apte formatum, ut pro pilis pennas acciperet. In hoc illi homines transeunt, qui simplices & innocentes cum sint, leues tamen sunt, & frustra in rebus sublimibus curiosi: qui uel adeo fatui sunt, ut oculorum iudicio confisi, hoc altissima quæque firmiter demonstrari posse non dubitent. Gressibiliuero ferarum genus ex his natum hominibus, qui à philosophia penitus alieni ad cœlestia nunquam oculos erexerunt, ex eo quod uolutionibus illis quæ in capite peragi solent usi nunquam sunt, sed illas animæ partes secuti quæ in uentre & pectore dominantur. Ex his utique studijs anteriora membra & capita ob ipsam cognitionem humi penitus defixerunt: in longum productum ac diuersum corporis uerticem tenere: quandoquidem ibi propter desidiam singulorum collisi sunt & confraçti circuitus, & ideo quod quatuor pedum ac etiam plurium est instituta figura, ut insipientioribus deus maiorem ex pedibus multis atque progressu occasionem præstet, per quam magis etiam deflectantur ad terram. Eos autem qui horum insipientissimi erant, corpusque in terram penitus prosternebant, quasi nihil ultra pedibus opus foret, in corpora carentia pedibus & humi serpentiæ permutarunt. Quartum genus aquaticum est, ex illis natum qui

De generatione foeminae

De spermate

Generandi cupiditas

Generatio auium

Generatio ferarum

Generatio aquatilium

Qq stolidissimi

stolidissimi & imperitissimi fuerāt, quos nostri illi transformatores pura respiratione dignos idcirco non iudicauerunt, quia propter extremā transgressionis iniquitatem animā impurissimā prorsus habebant. Ideo ex tenui ac pura aeris illa respiratione, in aquae respirationem profundam turbidamq; merferunt. Vnde piscium & ostrearum ac deniq; aquatiliū omniū orta est multitudo: in qua certe mutatione illi ex sedium extremarum habitatione inscitiae quoq; extremā dant poenas. Hunc in modum & olim & nunc in se inuicem animalia migrant, dum mentis & dementiae iactura uel adeptione mutantur. Iā igitur nostra haec de uniuerso disputatio finem habeat. Mortalia enim & immortalia uiuentia mundus hic sortitus, atq; inde completus, ita deniq; factus est uisibile uisibilia comprehendens animal, intelligibilis dei imago, sensibilis, maximus, interminatus, pulcherrimus, perfectissimus, coelum unum hoc atq; unigenitum.

ARGUMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI
IN CRITIAM VEL ATLANTICVM

PLATO noster officiosissimus patriae suae filius laudauit eam in Menexeno ex rebus contra orientales, laudat rursus in Critia ex rebus contra occidentales strenue gestis. Atq; utrobique commendat ex multis, tum dei, tum naturae artisq; muneribus: simulq; commune facit omnes ne patriae sint ingrati: ac dum uirtutem Atticam tam orientem quam occidentem plagam superasse commemorat, interea docet & omnia domari uirtute, & uiros uirtute praeditos, tum in occidentibus, id est rebus aduersis, tum in orientibus, hoc est secundis recte feliciterq; se gerere. Nec iniuria post Timaeum de mundi generatione, legi uult Critiam de antiquitate mundi. Videtur autem neq; huic historiae finem imposuisse, neq; sequentem historiam sub Hermocratis titulo promissam composuisse. Hanc autem non fictam quidem, sed ueram historiam extitisse, constat. Primo quidem, quia ubicunq; fingit aliquid, solet fabulam nominare. Hic uero tanquam historiam audet asseuerare. Deinde idem omnino asserit in Timaeo, appellans rem miram quidem, sed omnino ueram. Et à quibus accepta sit diligenter utrobique recenset, scilicet à maioribus suis atq; gentilibus. Critias enim hic ab auo Critia, ille uero à Solone patruo suo, qui literis quoq; mandauit, Solo ab Aegyptijs sacerdotibus. Praeterea Proclus Marcelli cuiusdam de rebus Aethiopiae adducit historias, in quibus haec manifestissime confirmantur Aethiopiae rebus gestis inserta. Et si Platoniorum nullus historiam negat: Porphyrius tamen, Proclus, & ante hos Origenes, allegoriam insuper uolunt physicam continere. Quos equidem uereor ne si conentur singula allegoriae ad unguem accommodare, ab ipso Platone derideantur, in exordio Phedri curiosas nimium in huiusmodi rebus allegorias sub persona Socratis irridente. Verum ne Anagogicum sensum, quo prorsus neglecto nemo sit Platonius, omnino negligere uideamur, Pallas quidem sit numen intellectuali uita praesidens, Neptunus uero numen fouens generationem atq; gubernans. Athenienses figurae sint animarum intellectu solo uiuentium, numinumq; similitum. Atlantici uero figurae numinum generationi fauentium, animarumq; corporibus coniunctarum ad generationis officium totiusq; ornatum. Conuenientissime uero per occidentem, per mare, per insulas, per uarias locorum partitiones, ipsa generationis materia mobilitasq; diuersa significatur. Bellum praeterea sit studiosa contentio, per quam superiora numina, inferiora asidue in se conuertunt, & animas quasi ferro et igni à materia motuq; segregant. Proinde quod Neptunus ex muliere filios procreauit, intellige uel ex terra genuisse, uel afflatu quodam ex priori uiuendi forma in alteram formam re-generasse. Quinq; uero partus, quinq; sunt formae corporum, quas in hoc materiae mari perpetua agitatione coponit, scilicet lapides, metalla, planta, animalia partim ratione carentia, partim praedita ratione. Decem uero filij sunt, quolibet enim partu gemini coeantur. Nempe in quouis composito elementalis coalescit uirtus, simulq; uirtus quaedam coelestis infunditur, quam medici uirtutem nominant specialem. Ex geminis autem quinq; partibus decem filij computantur. At quinq; zoniae siue spirae arcu Neptunae circundantes, quinq; sunt sphaerarum naturae, coelestis, ignea, aerea, aquea, terrea. Partim uero terrenas ait, partim aqueas, ut statim in rebus significaret & motum. Communis uero per omnes meatus, mutuam inter se rerum significat genituram. Commemoratur et metalla, ut per septem metalla, septem planetarum influxus intelligamus, generationem omnium moderantes. Aurum quidem Soli, Argentum Lunae, Plumbum Saturno, Electrum Ioui, Ferrum & aes Marti, Veneri orichalcum, Mercurio stannum Platonici tribuunt. Mensura uero earumq; numeri partim ex historia, partim ex architectura ratione ducantur. Non nihil tum operis, tum eloquij gratiae decoriq; attribuendum. Sed de allegoria ferme iam satis. Iam uero sic libri huius mysteria, confirmemus. Platonici deos quidem alios, ut eorum uerbis utar, supercoelestes, alios uero coelestes, & alios subcoelestes esse putant. Et primos quidem filios dei, sequentes uero omnes deorum filios nominant. Rursus in primis amplissimam prouidentiam, in secundis minus amplam, in tertijs ad angustiora redactam collocant, utpote qui iam certis terrae plagis rerumq; generibus diuina distributione praesint: quemadmodum & coelestes alij, alijs caeli partibus stellisq; praeposuntur. Hi ergo subcoelestes diij certo quodam ordine, alij gentes alias gubernandas ab initio susceperunt